

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΓ ΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3

Περίοδος Β — Έτος Α' (16ον) | ΑΡΙΘ. 28(637) | Σάββατον, 22 'Ιουνίου 1919.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χ. ΣΥΡΙΓΗ 'Η Ειρήνη
 ΗΓΗΣ ΛΕΒΗΤΗΣ : Μιά νύχτα
 Ν. ΓΚΟΓΚΟΛ : 'Ο 'Επιθεωρητής
 ΣΙΣΤΗ ΚΑΡΗ Γ' ΣΚΗΚΗ : Ένα δάκρυο
 Ι. ΡΗΦΤΟΠΟΥΛΟΣ : 'Από τὸ Ζ' βιβλίο
 Ο "ΝΟΥΜΑΣ", : Φαινόμενα καὶ πράγματα.
 ΣΚΟΠΗΣ ΠΗΡΙΟΣ : 'Η δουλειά.

ΛΗΥΡΗΣ : Τὸ ὄργανέτο.
 ΠΗΥΛΟΣ ΝΙΡΒΗΜΑΣ : 'Απόπειρα αὐτοκτονίας.
 ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΔΑ : Θεατρικά. — Μουσική. — Ἑλληνική φιλολογία. — Ξένη φιλολογία. — 'Η Κοινή γνώμη. — Χωρὶς γραμματόσημο.

Ἄπέναντι τῆς Πατρίδος σου.

ἄπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ σου

ἄπέναντι τῶν παιδιῶν σου

ΚΑΘΗΚΟΝ

ΕΙΝΑΙ

Αον) Νὰ κάμης οικονομίας.

Βον) Νὰ τὰς ἐξασφαλίζης, μαζί με ἕνα καλὸν τόκον, ἀγοράζων

ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΑΔΟΞΟΝ ΤΕΛΟΣ

Μολονότι αρκετά είχαν επιμείνει σκόπιμος ελθεις, ότι δέν εξεδόθη επιμητικόν έγγραφον από τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας πρὸς τὸν Μητροπολίτην διὰ τὰς γλωσσικὰς τῆς ἀνωμαλίας, ἐν τούτοις εἰς τὸ «μη(;)» ἐκδοθὲν τούτο ἔγγραφον ὁ Ἅγιος Πατὴρ ἔσπευσε νὰ ἀπαντήσῃ ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θὰ περιορίζεται αὐστηρῶς εἰς τὰ καθήκοντά του τὰ ἐκκλησιαστικά. Ἐνοεῖται ὅτι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δέν παρέλειψε νὰ ψυχρολούσῃ μακροθύμως καὶ ἀνεξικάκως τοὺς περισυλλεγόντας εἰς τὸ «Μέγαρόν» του «γλωσσαμύνητορας». Ὅποιον ἀδοξον τέλος ἔλαβεν ὁ ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως σύνδεσμος! Ἐκαστος τῶν ἐταίρων ἀτηρηθήσεται ἑαυτὸν, πρὶν νὰ γράψωμεν τοῖς, καὶ ἐπέριψε τὰς εὐθύνas εἰς τοὺς ἄλλους. Μεγάλη σταθερότης χαρακτήρος! Τί κρῖμα ποῦ ὁ σύνδεσμος τῶν σταθερῶν αὐτῶν χαρακτήρων κατέρρευσε. Πόσον θὰ ἠθικοποιεῖτο ἡἐκπαίδευσις ἂν τὸν ἀφίαναν νάξῃ καὶ νὰ δράσῃ!

Ἐφημ. «Ριζοσπάστης»

ΚΥΝΟΝΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ὁ Γιαννιός, ἀνακοινῶν στὸ νοῆμον τὸ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων καὶ κινῶν κάθε ἄρθρον του κενόν, καὶ τὸ σύμπαν συγκινῶν, φίλων τε καὶ συγγενῶν, θέλει, κατὰ τὸ ἐνόν, νὰ περάσῃ ὡς κινῶν τοὺς ἐργάτας εἰς κοινὸν πόλεμον κατὰ Κοινῶν.

ΣΤΟΝ ΟΥ·Ι·ΛΩΝΑ

Κι' ἀφοῦ Εἰρήνην ἔκλεισες Ἰσότητος καί... Τρόμου, Εἰρήνην ποῦ σ' ἀνύψωσε σὲ δόξas κολοφῶνα, πῆρες τοὺς Δεκατέσσαρες τοὺς Ὄρους σου (ἐπ' ὧμον καὶ τράβηξες ὀλοταχῶς διὰ τὴν Βασιγκῶνα.

Ἐφημ. «Σάτυρος»

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ,

Ἐξεδόθη καὶ ἐγκυκλοφόρησε τὸ 2ον καὶ 3ον τεῦχος τοῦ ἀναμνηστικοῦ λευκώματος τοῦ κ. Ἰ. Νικολᾶ ὁ «Ἐθνικὸς Ἀγών». Περιέχει πλουσίαν ὕλην σχετικὴν πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς Σμύρνης, τὸ ἐθνικὸν κίνημα καὶ ὑπερτεσσαράκοντα καλλιτεχνικὰς εἰκόνας καὶ φωτογραφίας ἐκ τῆς Κων/πόλεως, Σμύρνης, τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων κ.λ.π. Ἡ ἐκδοσις, καλλιτεχνικωτάτη καὶ πολυτελεστάτη, ἐγένετο ἐπὶ χάρτου ἰλλουστρέ.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ "ΤΥΠΟΣ,"

ζητεῖ ἀντιπροσώπους τῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἱκανοὺς ν' ἀναλάβουν τὴν πώλησιν τῶν βιβλίων τῆς καὶ λοιπῶν ἐκδόσεων τῆς ἐπὶ προμηθεῖα.

Ἀπευθυντέον δι' ἐπιστολῶν:

ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ,"

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΑΘΗΝΑΣ

ΕΧΟΜΕΝ ΤΗΝ ΕΚΛΕΚΤΟΤΕΡΑΝ ΠΕΛΑΤΕΙΑΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΟΧΟΝ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗΝ 1901 ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ
ΤΟΥΛ

ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΑΔΙΜΟΠΩΛΕΙΑ

Ἀθηνῶν — Πειραιῶς — Κηφισσίας — Ἀμαρουσίου καὶ Φαλήρων.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ 3

ΕΞΕΔΟΘΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ:

„ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ“

ΜΕ ΠΡΟΛΟΓΟ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ

σὲ χαρτὶ καλὸ καὶ μὲ χρωματιστὸ ἐξώφυλλο καὶ πουλιέται δοχ. 3 στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας «ΤΥΠΟΣ» (ὁδὸς Σοφοκλέους 3) καὶ σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα. Στὶς ἐπαρχίας καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλνεται δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ ταχυδρομικά.

ΚΑΠΙΝΑ
ΣΙΓΑΡΕΤΑ

ΜΕΞΗ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α' (16^{ον})

Ἀθήνα, Σάββατο, 22, Ἰουνίου 1919

ΑΡΙΘ. 28 (887)

Η ΕΙΡΗΝΗ

Χαρισμένο στον ποιητή Κ. ΚΑΡΘΑΙΟ

Τὸ χελιδόνι, ὁ σπουργίτης καὶ τὸ περιστέρι ἀποφάσισαν νὰ διαμαρτυρηθοῦνε γιὰ τὴν εἰρήνη.

Μαζεύτηκαν λοιπὸν γύρω ἀπὸ τὸ τηλεγραφικὸ στῆλο καὶ ἄρχισαν τὴ σοβαρὴ σύσκεψη.

— Πρέπει, εἶπε τὸ περιστέρι, νὰ διαμαρτυρηθοῦμε γιὰ μιὰ εἰρήνη πὺ ἔγινε χωρὶς ἐμένα.

— Χωρὶς ἐμένα; ρώτησε τὸ χελιδόνι.

— Χωρὶς, εἶπε τὸ περιστέρι. Εἶχα πετάξει προχθὲς στὸν κήπο, ὅπου βρήκα τὸ τρυποκάρυδο πολὺ χαρούμενο.

«Τί συμβαίνει, τρυποκάρυδο; τὸ ρώτησα.»

«Ἐφυγε τὸ γεράκι, μού ἀποκρίθηκε.»

«Καὶ πὺ πάει τὸ γεράκι, τρυποκάρυδο;»

«Πῆρε κλαδί ἐλιάς καὶ ἔφυγε πρῶτ-πρῶτὶ γιὰ τὴν εἰρήνη.»

— Πῶ, πῶ! εἶπε τὸ χελιδόνι. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε.

Ὁ σπουργίτης κούνησε τὴν οὐρά του.

— Πρῶτα, πρῶτα, εἶπε, τὸ κύριο τρυποκάρυδο κἀνε πολὺ ἄσχημα νὰ εἶναι χαρούμενο. Δὲ σκέπτεται τὸ ἀνόητο πὺς τὸ κοτόπουλο πὺ θὰ βγῆ νὰ φειροστεῖ στὸν ἥλιο θὰ δεξαδρομήσει σίγουρα τὸ εὐγενικώτατο γεράκι; Κι' ὕστερα; Ὅταν χανεῖ τὸ κλαδί τῆς ἐλιάς; Δὲ θὰ γυρίσει γιὰ ἄλλο στὸν τόπο του;

Τὸ χελιδόνι ἀνοίγκλεισε λίγο τὴ μυτίτσα του καὶ στάθηκε ἥσυχο γιὰ ν' ἀκούσει τὴ συνέχεια.

— Ἀλλὰ καὶ ἀκόμα, ξακολούθησε ὁ σπουργίτης, οὔτε καὶ ὁ φόβος τοῦ μικροῦ τρυποκαρύδου στέκει καλά, μπροστὰ στοῦ γερακίου τὸ μεγαλεῖο.

Τὸ χελιδόνι ἀνοῖξε τὰ φτερά του καὶ τὰ τίναξε.

— «Πύλι-πυλί», φώναξεν ἀνυπόμονα. Ὁ κύριος σπουργίτης βγῆκε ἀπὸ τὸ θέμα μας. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε γιὰ τὴν εἰρήνη!

— Κι' ἀμέσως μάλιστα, εἶπε τὸ περιστέρι. Ἄς τὰ ποῦμε στὸ τηλεγραφικὸ σύρμα.

— Μάλιστα, συμφώνησε καὶ ὁ σπουργίτης. Τὸ κύριο χελιδόνι μὲ παρεξήγησε. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε!

Τὸ περιστέρι φτιάστηκε λίγο, φούσκωσε τὰ πούπουλά του ἀπὸ ἐπισημότητα καὶ εἶπε τότε:

— Κύριον σύρμα, λάβε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς ὑπηρετήσεις ὀλίγο. Ἐπιθυμοῦμε νὰ διαμαρτυρηθοῦμε γιὰ τὴν εἰρήνη. Θὰ μᾶς κάμεις τὴ χάρη ν' ἀκούσεις τὴ διαμαρτυρία μας;

Τὸ σύρμα ὅμως δὲν ἀπάντησε. Κονήθηκε λίγο ἀπὸ τὸν ἀέρα, γυάλιεν ἐλαφρὰ στὸν ἥλιο καὶ σύριξεν ἀλαργινὰ μὲ ἀδιαφορία.

— Τὸ σύρμα μᾶς περιφρονεῖ, εἶπε τὸ χελιδόνι.

— Καὶ οὐλοῦ, φώναξεν ὁ σπουργίτης. Δὲν καταλαβαίνει τὴ γλώσσα μας.

— Ἴστε το περιφρονοῦμε εμεῖς, εἶπε τὸ περιστέρι. Καὶ τὰ τρία πούπουλα πετίζαν στὴ στεγὴ τοῦ παλατιοῦ. Ἀπο καίου ἐρχοῦντοσαν ἀνθρώποι μὲ χρυσα γαλόνια καὶ μακρὰ σπαθία.

— «Ζυρλ-συρλ», φώναξεν ὁ σπουργίτης. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε!

Τὸ περιστέρι συμφώνησε. Φούσκωσε πάλι τὰ πούπουλά του καὶ φώναξε:

— Καλοὶ μου ἀνθρώποι, ἀκούστε τὴν ἀπόφασί μας. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε γιὰ τὴν εἰρήνη!

Οἱ ἀνθρώποι ὅμως δὲν ἀποκρίθηκαν. Εἶχαν πεтуχει στὸ δρομὸ τοὺς ἕνα φτωχὸ πραιματευτὴ καὶ τοῦ ρουτοῦσαν τὰ χτένια καὶ τὶς τσατσαρες του.

— Αὐτὸ εἶναι κακὸ, εἶπε τὸ χελιδόνι.

— Ὅχι, ἔκρινεν ὁ σπουργίτης. Οἱ ἀνθρώποι πρέπει νὰ χτενιστοῦν γιὰ νὰ ὁμορφηνουν.

— Δὲ θὰ μᾶς ἀκούσουν λοιπὸν; ρώτησε μὲ πίκρα τὸ περιστέρι.

— Ἰατὶ ὄχι, εἶπεν ὁ σπουργίτης. Ἄς πετάξομε στὴν παρακάτω στέγη.

Καὶ πέταξαν στὴ στέγη τῆς καλύβας. Μιὰ γριά καμπουριασμένη καὶ μισόστραβη καθότανε πλάι στὴν πόρτα τῆς.

— Καλὴ μου γριούλα, φώναξε τὸ περιστέρι, ἤρθαμε νὰ διαμαρτυρηθοῦμε γιὰ τὴν εἰρήνη.

Ἡ γριουλα ὅμως δὲν ἀκουσε τίποτα. Σηκώθηκε δυσκίνητα καὶ κουτσα-κούτσα μπῆκε στὴν καλυβὰ τῆς.

— Ἰατὶ δὲν μας ἀποκρίνεται; ρώτησε τὸ χελιδόνι. Ὁ σπουργίτης ἀνοῖξε τὴ μυτίτσα του καὶ νὰ πεῖ, ἀλλὰ φωνὲς ἄγχιες ἀκούστηκαν ἀπὸ τὴν καλυβὰ.

Αὐτὸ τρεῖς ἀνθρώποι στάθηκαν νὰ δοῦν τί συμβαίνει. Ἐβάλαν τὸ κεφάλι μὲς στὴν πόρτα καὶ κοιτοῦσαν μὲ περιέργεια.

Ἡ γειτόνισσα πρόβαλε ἀπὸ τὸν αἰλόγυρό τῆς μ' ἀνασκονιπωμένα τὰ μαθήκια καὶ μουσκεμένα τὰ μπράτσα.

— Τί τρέχει; ρώτησε κάποιον.

Ὁ ἀνθρώπος τὴν κοίταξε μὲ κέφι ἀπὸ τὴ κορφὴ ὡς τὰ νύχια καὶ χαμογέλασε.

— Ἡ γριά δέρνει τὴ νύφη τῆς, εἶπε.

Ἡ γειτόνισσα ἔκανε νὰ σκεπάσει λίγο τὸ ξεσθῆθιασμά τῆς καὶ πλησίασε καλόρεχτη.

— Καὶ γιατί δέρνει ἡ γριά τὴ νύφη τῆς; ρώτησε μὲ σέκρτος.

Ὁ ἀνθρώπος τὴν κοίταξε κατάμματα.

— Γιατὶ εἶν' ὁμορφὴ, πεντάμορφη, εἶπε ψιθυριστά.

Ἡ γειτόνισσα λίγωσε τὰ μάτια καὶ χαμογέλασε.

— «Μπλαμπλαούα-μπλαμπλαούα», φώναξε μ' ἀνυπομονησία τὸ περιστέρι. ἤρθαμε νὰ φωνάξομε! ἤρθαμε νὰ διαμαρτυρηθοῦμε!

Κανείς όμως δεν ἐπρόσεχε.

— Ἄς πετάξουμε παρακάτω, εἶπεν ὁ σπουργίτης. Ἐδῶ δὲν ἔχουν καιρὸ νὰ μᾶς ἀκούσουν.

Καὶ πέταξαν στὰ κλαδιά τοῦ κήπου.

— «Μπλάμπλαουά, σύρλ-σύρλ, πύλι-πυλί», φώναξαν δυνατὰ μαζί καὶ τὰ τρία.

Ἄμεσως τότε ὅλα τὰ πουλιά τοῦ κήπου μαζεύτηκαν μὲ στοργὴ τριγύρω τους.

— Τί τρέχει, τί τρέχει; ρώτησαν γλυκὰ χίλιες φωνίτσες.

Τὸ περιστέρι ἄνοιξε τὴ μυτίτσα του καὶ εἶπεν ἀπλά, χωρὶς αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ φουσκώσει πὰ τὰ πούπουλά του.

— Ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν πόλη. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε γιὰ τὴν εἰρήνη!

— Γιὰ τὴν εἰρήνη, γιὰ τὴν εἰρήνη, τραγουδῆσαν ὅλα μαζί τὰ πουλάκια.

Τὸ περιστέρι περιμένε ὡς ποῦ νὰ κάψουν καὶ ὕστερα εἶπε πάλι:

— Τὸ κλαδί τῆς ἐλιάς ἐγὼ δὲν τὸ πῆγα. Πρέπει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε!

— Πρέπει, πρέπει, φώναξαν σύμφωνα ὅλα τὰ πουλιά.

Καὶ καθὼς ἡ μέρα προχωροῦσε στὸ δεῖλι, ἕνα ἀπὸ τὰ τραγοῦδι ἀρχισεν ἀπὸ ὅλες τὶς γωνιὰς τοῦ κήπου, ποὺ δυνάμωνε καὶ δυνάμωνε ὡς ποὺ πέρασε τὰ σύγνεφα καὶ ἔφτασε στὸ γαλάζιο οὐρανὸ σὰν παράπονο καὶ διαμαρτυρία.

X. STRICH

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ...

*Τὰ δουρνωμένα μάτια σου βαθεῖα
τὸν πόθο ἀντιφεγγίζουν τῆς ψυχῆς σου,
καὶ στὴ θερμὴ μου ὡς σ' ἔσφιγγα ἀγκαλιά,
ἐνοιωθα τὴ λαχτάρα τῆς πνοῆς σου.*

*Στὴ νύχτα μονότονη βροχῆ
κροτάλιζε πᾶνον σὶὸ πεζοδρόμι...
Δὲ φάνταζε κινούμενη ψυχῆ
τὰ σπύτια ὅλα κλειστά καὶ ξερημοὶ οἱ δρόμοι.*

*Οὔτε ἀντηχοῦσε ἀπόμακρη φωνή,
καὶ ἡ θάλασσα κοιμῶταν κουρασμένη,
μόνη ἡ ἀργιὰ βροχοῦλα ἡ οἰγανή
σὶὸ τζάμι μας σιγῶνιζε σβυσμένη.*

*...Στὴν κερμαρούλα ἡ λάμπα θριαμβικὰ
λαχταριστὸ ἕνα φῶς γύρω σκορποῦσε,
καὶ ὅλα φαντάζαν μέσα μαγικά,
σὰν καὶ τι τελλὸ καὶ τὰ μεθοῦσε.*

*Κι' ἐγὼ μὲ σένα, ὡ πόση ἀφροσπαστή,
στραγγίσαμε τῆς γλύκας τὸ ποιηρι,
ποῦ ἡ νιότη μᾶς ἐπρόσφερε γυριτή,
στῆς ἡδονῆς τὸ λάγνο θυσισοτήρι.*

*Κι' ὄντας στὴν ἀργοξυπνήτην ἀγὴν
ἕκνος βαδὸς μᾶς πῆρε, ὡ Ἀθροκόμη,
ἀκόμη ὕψω κροτάλιζε ἡ βροχῆ
καὶ θάμπιζαν οἱ λαζπωμένοι δρόμοι...*

ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

Ἀπόσπασμα ἀπὸ ἕνα γράμμα ποῦ-
στελε ὁ συγγραφέας τοῦ Ν. Γκόγκολ
στὸ μεγάλο Ρούσσο ποιητὴ Ἀχ. Πού-
σκιν, ὅταν πρωτοπαίχτηκε ὁ «Ἐπιθεω-
ρητής» τοῦ σιὴν Πετρούπολη. Τὸ πολέ-
τιμο αὐτὸ γράμμα μᾶς τὸ μεταφράσας
ἀπὸ τὰ Ρούσσικα ἡ Δίδα Ἀθηνῶν Ἰ. Σα-
ρανεῖδη, πούχει μεταφράσει τὴν «Ἀν-
θὴ» τοῦ Ἀντρέγιεφ, ποὺ παίχτηκε
πέρσι στὸ «Θέατρο Κυβέλης», καθὼς
καὶ ἄλλα διαλεκτὰ ἔργα τῆς νεώτερης;
Ρούσσικης φιλολογίας.

Παίχτηκε ὁ «Ἐπιθεωρητής» μὰ ἡ ψυχὴ μου εἶναι
τόσο πυραξενὰ συχισμένη... Τὸ περιμένα. Τῶξερα
ἀπὸ πρωτὰ πὼς θὰ πηγαινε ἡ δουλειά, καὶ ὅμως παρ'
ὅλα αὐτὰ μὲ κυριεψε ἕνα αἰσθημα βαρὺ καὶ θλιβερό.
Τὸ ἴδιο τὸ δημοσόγγυμ ἰ μου μὲν προξένησε ὀρθία,
μετ' φάνηκε παράλογο, σὰν νὰ μὴν εἶτανε δικό μου.
Ἐκ κυριώτερος ρόλος χάθηκε ἔτσι καὶ τῶξερα. Ὁ
Ντιούρ (Ρούσσοσ ἡθοποιὸς) δὲν κατάλαβε οὔτε σιγ-
μὴ τί εἶναι ὁ Χλεστακῶφ. Ὁ Χλεστακῶφ γίνηκε κάτι
παρόμοιο μὲ τὰ γελοῖα πρόσωπα τοῦ Μποντεβίλ, ποὺ
μᾶς κουβαλήθηκαν τώρα τελευταῖα ἀπ' τὰ παριζιά-
νικα θεάτρα. Γίνηκε ἕνας κοινὸς ἀπατεώνας—ἄχρω-
μο πρόσωπο, ποὺ στὴ διάρκεια δυὸ αἰώνων μᾶς πα-
ρουσιάζεται πάντα μὲ τὸ ἴδιο κουστοῦμ. Μὰ εἶναι
δυνατὸ νὰ μὴν φαίνεται ἀπ' τὸ ρόλο αὐτόνε τί πραγ-
ματικά εἶναι ὁ Χλεστακῶφ; Ἡ μήπως μὲ κυριεψε
μιὰ παράκαιρη τυφλὴ περηφάνεια καὶ οἱ δυνάμεις
μου ν' ἀποδώσω ἕνα τέτοιο χαρακτήρα ἦσαν τόσο μι-
κρές, ὥστε οὔτε ἔχνος ὑπαινημοῦ ἔμεινε μέσα ἐκεῖ
γιὰ τὸν ἡθοποιό; Ὡς τόσο, ἐμένα μὲ φανότανε τό-
σο ἀπλὸς αὐτὸς ὁ χαρακτήρας! Ὁ Χλεστακῶφ δὲ
λέει καθόλου ψέματα, δὲν εἶναι ψεύτης ἐξ ἐπαγγέλ-
ματος, παρὰ ξεχνᾷ καὶ ὁ ἴδιος πὼς λέει ψέματα καὶ
σχεδὸν ἀρχίζει νὰ πιστεύῃ σ' αὐτὰ ποὺ λέει. Ξαφνιά-
στηκε πιά, εἶναι στὸ κέφι, βλέπει πὼς ὅλα πάνε καλά,
τὸν ἀκοῦνε σὰ μιλάει καὶ γι' αὐτὸ ἡ κουβέντα του γί-
νεται εὐκόλη, ἀβίαστη, μιλά ἀνοιχτόκαρδα, μιλά μ'
ἀπόλυτη εἰλικρίνεια καὶ λέγοντας ψέματα δείχνει ἀ-
κριβῶς τί εἶναι στὴν πραγματικότητα.

Γενικά οἱ ἡθοποιοὶ μας δὲν ξέρουν καθόλου νὰ λέ-
νε ψέματα. Φαντάζονται ὅτι τὸ νὰ λένε ψέματα ση-
μαίνει μοναχὰ νὰ φλαρσοῦνε. Νὰ λέη κανεὶς ψέματα
εἶναι νὰ μιλά μ' ἕνα τόνο ποὺ νὰ πλησιάζη τόσο πολὺ
στὴν ἀλήθεια, τόσο φυσικὸ, μὲ τόση ἀδωότητα, σὰν
νὰ λέη τὴν πιὸ μεγάλη ἀλήθεια. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρῖσκε-
ται ὅλο τὸ κομικὸ τῆς ψευτιᾶς. Εἶμαι σχεδὸν βέβαιος
πὼς ὁ Χλεστακῶφ θὰ κέρδιζε περισσότερο ἂν ἔδινε
αὐτὸν τὸν ρόλο σ' ἕνα ἀπὸ τοὺς πιὸ κοινούς ἡθοποι-
οὺς καὶ νὰ τοῦλεγα μοναχὰ πὼς ὁ Χλεστακῶφ εἶναι
ἕνας ἐπιτήδειος ἄνθρωπος, comme il faut, μ' ὅλη
τὴ σημασία τῆς λέξης, ἔξυπνος ὡς καὶ ἀγαθὸς ἀκό-
μα, καὶ πὼς τοῦ μένει μοναχὰ νὰ τὸν παρουσιάσῃ ὁ-
πως ἀκριβῶς εἶναι. Ὁ Χλεστακῶφ δὲ λέει ψέματα μὲ
πάθος, μ' αἰσθημα τὰ μάτια του ἐκφράζονε τὴν ἡ-
δονὴ ποὺ δοκιμάζει ἀπ' αὐτὸ. Εἶναι ἴσως ἡ καλύτερη,

ή ποιητικότερη στιγμή της ζωής, σχεδόν ένα είδος εμπνευσης.

Τουλάχιστο ν' αποδιδότανε κάτι τι απ' όλα αυτά! Τίποτε από το χαρακτήρα, ούτε από το πρόσωπο, ούτε από το εξωτερικό, ούτε από τη φυσιογνωμία—τίποτε δὲ δόθηκε στο δυστυχισμένο αυτόν Χλεστακόφ. Είναι πὸ εύκολο βέβαια νὰ γελιοποιηθῆ κανεὶς τοὺς γέροντες ὑπαλλήλους μὲ τὶς παλιές στολές καὶ τοὺς τριμμένους γιακάδες, ἀλλὰ ν' ἀντιληφθῆ ἐκείνης τὴς λεπτομέρειες πὸ εἶναι ἀρκετὰ λεπτὲς καὶ δὲν ξεπραβάλλουν χιδαῖα στὸν κοινωνικὸ μας κύκλο—εἶναι ἔργο καλοῦ τεχνίτη. Στὸ χαρακτήρα τοῦ Χλεστακόφ τίποτε δὲν πρέπει νὰ ξανοίγεται ἀπότομα. Ἀνήκει σὲ καὶνὸν τὸν κύκλο, πὸ φαινομενικὰ δὲν ξεχωρίζει καθόλου ἀπὸ τοὺς ἄλλους νέους. Μερικὲς φορές τὸ φέροσμί του εἶναι πολὺ καλὸ, μιλὰ κάποτε μετρομημένα καὶ μοναχὰ σὲ μερικὲς περιπτώσεις ὅπου ἀπαιτεῖται ἐτοιμότητα πνεύματος ἢ χαρακτήρος, φανερώνεται ἡ ταπεινὴ καὶ τιποτένια φύση του. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ρόλου ἐνὸς ἀστυνόμου εἶναι χοντροκαμωμένα καὶ ἐνόητα. Τὸν χαρακτηρίζει ἀρκετὰ καλὰ τὸ ἀμετάβλητο καὶ σκληρὸ ἐξωτερικὸ του πὸ ἐν μέρει ἐπιβεβαιώνει τὸ χαρακτήρα του. Τὰ χαρακτηριστικὰ ὅμως τοῦ ρόλου τοῦ Χλεστακόφ εἶναι πολὺ εὐκολομετάβλητα, πολὺ πὸ λεπτὰ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι πὸ δύσκολο νὰ τ' ἀντιληφθῆ ὁ ἦθοποιός. Τί εἶναι στὴν πραγματικότητά ὁ Χλεστακόφ; Ἔνας νέος, ὑπάλληλος καὶ ἐλαφρός, ὅπως τοὺς λένε, ἀλλὰ ἔχει καὶ πολλὰ προτερήματα, πὸ ἀνήκουν σὲ ἀνθρώπους πὸ ὁ κόσμος τοὺς ὀνοιάζει «κούφους». Ἄν ξεσκέπαζε αὐτὰ τὰ ἰδιώματα τῶν ἀνθρώπων, πὸ δὲν ἔχουνε καὶ κάποια προτερήματα, θὰ ἔτانه ἐγκλημα τοῦ συγγραφέα, γιὰτὶ αὐτὸ θὰ γινόταν ἀφορισμὸς νὰ ποικιλήσῃ τὴ γενικὴ ἰλαοσύνη. Καλύτερα ἄς ψάξῃ ὁ καθένας νὰ βρῆ ἕνα μέρος τοῦ ἑαυτοῦ του, κίεσα σ' αὐτὸ τὸ ὄλο καὶ ταυτόχρονα ἄς κοιτάξῃ γύρω του γωρὶς φόβο καὶ δειλία, γιὰ νὰ μὴν τὸν δείξῃ κανεὶς μὲ τὸ δάγτυλο καὶ τὸν σπονάξῃ μὲ τὸ ὄνομα. Μὲ λίγα λόγια αὐτὸ τὸ πρόσωπο πρέπει νάκει ὁ τρίτος πολλῶν ἰδιωμάτων πὸ βρῶσκονται προσητισμένα σὲ διάφορους οὐσιαστικούς χαρακτήρες, ἀλλὰ πὸ τυχαῖα μαζεύτηκαν ἐδῶ σ' ἕνα πρόσωπο, ὅπως συμβαίνει πολὺ συχνὰ καὶ στὴν πραγματικότητα. Ὁ καθένας, ἔστω καὶ γιὰ μίαν στιγμή ἢ καὶ γιὰ κάποιες στιγμές, γίνηκε ἢ γίνεται Χλεστακόφ, ὡς τόσο ὅμως δὲ θέλει νὰ τὸ παραδεχθῆ αὐτό. Ἀρέσκειται καὶ νὰ γελάσῃ μ' ἕνα τέτοιο γεγονός, μοναχὰ βέβαια ὅταν πρόκειται γι' ἄλλον κ' ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτοῦ του. Κ' ἕνας καμψευδόμενος ἀξιοματικὸς τῆς φρουρῆς γίνεται κάποτε Χλεστακόφ, κ' ἕνας κυβερνητικὸς ἀνώτερος ὑπάλληλος γίνεται κάποτε Χλεστακόφ, κ' ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ συγγραφεῖς γινόμαστε κάποτε σὸν τὸν Χλεστακόφ. Μὲ λίγα λόγια εἶναι σπάνιο νὰ βρῶσκται κανεὶς πὸ νὰ μὴν γίνηκε ἔστω μίαν φορά στὴ ζωὴ του τέτοιος—μὲ τὴ διαφορά ὅτι ἔξερει ὕστερα καὶ ξεφεύγει μὲ τρόπο, σὰ νὰ μὴν ἦταν ὁ ἴδιος.

Κι' ἔτσι, εἶναι δυνατό, στὸ πρόσωπο τοῦ ἥρωά μου νὰ μὴν ξεχωρίζουν τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ; Εἶναι δυνατό μοναχὰ ἕνα ἀχρομο πρόσωπο, κ' ἐγὼ στὴν ὄρη μᾶς κρηφάνειας τῆς στιγμῆς, ἰσκέφτηκα πὸς κάποτε ἕνας ἠδσοπὸς μ' εἶναι μεγάλο ταλέντο θὰ μ' εὐχαριστοῦσε γιὰ τὴ συνολικὴ αὐτὴ συγκέντρωση σ' ἕνα πρόσωπο τῶσων ἑτερογενῶν κινήσεων, πὸ θὰ

τοῦδιναν τὴν εὐκαιρία νὰ δείξῃ ἄξια ὄλες τὶς διαφορετικὲς ὄψεις τοῦ ταλέντου του. Καὶ νὰ ὁ Χλεστακόφ βγῆκε ἕνας παιδιάστικος, τιποτένιος ρόλος! Αὐτὸ εἶναι λυπηρὸ κ' ἐκνευριστικὸ συνάμα!

Ἄπ' τὴν ἀρχὴ τῆς παράστασης τοῦ ἔργου καθώμυνα πλήττοντας. Γιὰ τὸν ἐνθουσιασμὸ καὶ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ κοινου δὲν πολυσοτιζόμουνε. ἕνα μοναχὰ δικαστὴ, ἀπ' ὄλους τοὺς ἄλλους πὸ βρῶσκονταν στὸ θέατρο, φοβόμουνε, κ' ὁ δικαστὴς ἀπὸτὸς εἰμωνα ἐγὼ ὁ ἴδιος. Μέσα μου ἄκουα μίαν φωνὴ νὰ μὲ μαλώνῃ καὶ νὰ γκριιάξῃ ἐναντίον τοῦ ἰδίου μου τοῦ ἄργου, πὸ ἔσθυνε ὄλες τὶς ἄλλες. Ὡς τόσο τὸ κοινὸν εἶτανε γενικὰ εὐχαριστημένο. Οἱ μισοὶ δέχτηκαν τὸ ἔργο μὲ συμπάθεια, οἱ ἄλλοι μισοὶ, ὅπως συχνὰ συμβαίνει, τὸ βρίζανε—γιὰ λόγους ἄλλως τε πὸ δὲν ἔχαν καμμιά σχέση μὲ τὴν τέχνη. Μὲ τί τρόπο τῆ βρίζανε, θὰ μιλῆσομε γι' αὐτὸ μὸλις πὸ θ' ἀνταμωθοῦμε. Σ' αὐτὸ θὰ βρῆτε πολλὰ ἀστεῖα καὶ διδαχτικὰ πράγματα. Ἐκράτησα καὶ μερικὲς σχετικὲς σημειώσεις—ἀλλὰ ἄς τ' ἀφῶσομε αὐτὰ κατὰ μέρος.

.. .. .

Προσέτησα στὴν ὄρα τῆς παράστασης, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς τετάρτης πράξης εἶναι κάπως μονότονη καὶ κοῖτη. Θαρροῦσε κανένας πὸς ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἔργου, πὸ ὅς τὴν ὄρα ἐκεῖνη καλοῦσε μ' εὐκολία, κάπτηκε ἐκεῖ ἢ σερόντανε μὲ τεμπελιά. Ὁμολογῶ πὸς κατὰ τὴν ἀνάγνωση τοῦ ἔργου ἕνας πολύξερὸς καὶ πεπεισομένος ἠθοποιὸς μὸσκωμὲ μίαν παρατήρηση, πὸς δὲν εἶναι καὶ τόσο ἐπιτυχημένο, πὸ ὁ Χλεστακόφ ἀρχινάει πῶτος νὰ ζητᾶει δανεικὰ, καὶ πὸς θάταν καλύτερο ἂν οἱ ἄλλοι τοῦ τὸ πρότειναν μονάχοι τους. Σεβάστηκα τὴν παρατήρηση, πὸ ἦταν ἀρκετὰ λεπτὴ κ' εἶχε καὶ κάποια ἀλήθεια, δὲν ἴδλεπα ὄμως καὶ τὸ λόγο, γιὰτὶ ὁ Χλεστακόφ, ἀπὸ ἦταν ὁ Χλεστακόφ, νὰ μὴ μωροῖ νὰ ζητήσῃ πῶτος λεπτὰ. Ὡς τόσο ἡ παρατήρηση γίνηκε! «Ὡστε, εἶπα μὲσφ μου, «δὲν προσηματοποιήσα καλὰ αὐτὴ τὴ σκηνή». Καὶ σὸν τότε, ἔτσι καὶ στὴν ὄρα τῆς παράστασης, εἶδα καθαρὰ πὸς ἡ ἀρχὴ τῆς τετάρτης πράξης εἶναι ἄτονη καὶ σέσκει μίαν σκιά κάποιας κούρασης. Γυρῶντας στὸ σπῆτι οἴγηκα ἀμέσως στὴ διόρθωσή της. Τῶρα θαρροῦ πὸς βγῆκε κάπως δυνατότερη, τοῦλάχιστο εἶναι πὸ σκετικὴ καὶ πὸ πολὺ συμφωνεῖ στὸ ἔργο. Ὡς τόσο πὸ σκετικὴ καὶ πὸ πολὺ συμφωνεῖ στὸ ἔργο. Εἶμαι κουρασμένος καὶ σὸ σκεπθῶ πὸς νι' αὐτὸ πρέπει νὰ τρέχω νὰ παρακαλῶ, νὰ ταπεινώνομαι, δὲν μοῦ κάνει κηροδία—ἄς μείνῃ καλύτερα γιὰ τὴ δεύτερη ἐκδοσὴ ἢ σὸν ἀνανεωθῆ ὁ «Ἐπιθεωρητής».

Μίαν ἀκόμη λέξη γιὰ τὴν τελευταία στιγμή. Δὲν πέτυγε καθόλου. Πέφτει ἡ αὐλαία σὲ μίαν συγκεκριμένη στιγμή καὶ τὸ ἔργο φαίνεται σὸν ἀτέλειωτο. Ὡς τόσο δὲ φταῖ ἐγὼ. Δὲ θέλουν νὰ μ' ἀκούσουν. Ἐγὼ καὶ πὸσα ἀκούω, λέγω πὸς ἡ τελευταία σκηνὴ δὲ θάχει ἐπιτυχία ὅσο δὲν καταλάβουν πὸς εἶναι ἀπλοῦστατα μίαν ἄσωνν εἰκόνα, πὸς ὄλα αὐτὰ πρέπει νὰ παρουσιάζουνε μίαν πέτοινη οὐάδα, πὸς ἐδῶ τελειώνει πὰ τὸ δράμα κ' ἀρχίζει ἡ ἀφωνη μιμητικὴ, πὸς ἐπὶ δύο τρία λεπτὰ δὲν πρέπει νὰ πέσῃ ἡ αὐλαία, πὸς γιὰ νὰ μῖνουν ὄλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν μὲ τὶς ὄδες

συνθήκες που απαιτούν τα λεγόμενα tableaux vivants. Μ' απαντούσαν όμως πως αυτό θα περιορίζε τους ηθοποιούς, πως την ομάδα θα έπρεπε να την αναθέσουν στον διευθυντή της ορχήστρας, πράγμα που είναι κάπως ταπεινωτικό για τον άνθρωπο κτλ. Και πολλά άλλα είδα στα πρόσωπά τους που ήταν πολύ δυσάρεστα. Παρ' όλα αυτά τα πολλά επιμένω στη γνώμη μου και λέγω για εκατοστή φορά: «Όχι, αυτό δε θα περιορίζει καθόλου τον ηθοποιό, αυτό δεν είναι ταπεινωτικό». Έστω κι αν ο διευθυντής της ορχήστρας αναλάμβανε την κατοποίηση της ομάδας, αν μοναχά ήταν σε θέση να νιώσει την πραγματική στάση καθενός προσώπου. Τ' αληθινό ταλέντο δε σταματά στα όρια που του βάζουν, όπως δεν μπορούν να σταματήσουν το ποτάμι οι γρανιτένιες ακτές, παρὰ απειναντίας, μιὰ που ξεκίνησε κυλάν πιο γρήγορα τα φουσκωμένα κύματά του. Και στην πόρτα αυτή που ανέφερα, ένας ηθοποιός που νιώθει μπορεί να τα εκφράσει όλα. Το πρόσωπό του δεν μπορεί κανείς να το περιορίσει αυτή τη στιγμή. Όρισμένες θέσεις έχει μόνο η ομάδα, ενώ το πρόσωπό του είναι ελεύθερο να εκφράσει κάθε κίνηση. Αυτή ακριβώς η βουδή σκηνή έχει για αυτόν άμετρητες ποικιλίες. Η τρουάρα του καθενός προσώπου που υποκρίνεται δεν μοιάζει με τ' άλλου, όπως δεν μοιάζουν οι χαρακτήρες τους, κι' ο βαθμός του φόβου και της τρομάρας είναι ανάλογος προς το μέγεθος κάθε κακής πράξης και αμαρτίας που διέπραξε ο καθένας. Άλλοίωτική είναι η έκκληση του αστυνόμου, άλλοίωτική είναι της γυναίκας και της κόρης του, με ξεχωριστό πάλι τόπο τρουάει ο δικαστής, με ξεχωριστό τρόπο ο επιμελητής, ο διευθυντής του ταχυδρομείου κτλ. κτλ. Με διαφορετικό πάλι τρόπο εκφράζουν την απορία τους ο Μπόττσινσκη κι' ο Ντόττσινσκη, που ως και σ' αυτή τη στιγμή δεν μπορούν ν' άσκηθούν τον έαπό τους, και γυρίζουν ο ένας στον άλλο με μιὰ βουδή έρωτηση στα χείλια. Μοναχά οι μουσαφίρηδες μπορούν να μένουν κερωμένοι με τον ίδιο τρόπο αυτοί δυο είναι το φόντο της εικόνας, που σκιαγραφείται με μιὰ πινελιά και σκεπάζεται μ' ένα χροματισμό. Με μιὰ λέξη ο καθένας πρέπει να εξακολουθήσει το ρόλο του με τη μιμική και γωρίς να λογαριάσει ότι, αν και φαινομενικώς, υποτάχτηκε στο διευθυντή της ορχήστρας, υποσεί πάντα να μείνει μεγάλος ηθοποιός. Ός τόσο δεν μου μένουν πια δυνάμεις για φρονιίδες και συζητήσεις.

Είμαι κουρασμένη και η ψυχή μου και το κορμί μου. Τ' δοκίμοι, κανείς δεν ξέρει και δεν άκούει τα βάσανά μου. Ό Θεός μαζί τους! Μου προξενεί άπδια το βρογο μου. Θάθελα ναφηναι τώρα—μα ούτε κι' εγώ δεν ξέρω πού—και το ταξίδι που πρόκειται να κάνω, το βατόρι, ή θάλασσα κι' οι άλλοι μακρυνοί όρλιζοντες, μοναχά αυτά μπορούν να με δροσίψουνε. Το ποτώ μ' όλη μου την ψυχή. Δε θα φύγω αν δε σας άποχαιρετήσω. Έχω τόσα πολλά άκόμα να σας πώ, που δεν έχει τη δύναμη να πη αυτό τ' άνυπόφορο και ψυχρό γράμμα....

Πετρούπολη, 25 του Μάη 1836.

N. B. ΓΚΟΓΚΟΑ

ΠΑΥΛΟΥ ΤΣΕΧ

ΤΟ ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

Κατά τις ένγέα το θράδι περνούσαμε καθάλα από το χωριό. Το φεγγάρι λαμποκοπούσε ψηλά, ανάμεσα στα γλωμά άστέρια τουρανού. Κοιτά ο' έναν τοίχο από χοντροχτιομένη ξερολιθιά κυλούσε, σαν άσπρη γυαλιστερή κορδέλλα, ένα ούκι. Ήταν άπόλυτη οισγαλιά στους δρόμους και τα περιβάλλια. Τα μαύρα, ξυλαιομένα κλαριά των δένδρων μοιάζανε σαν πολύπλοκα μπλεγμένα μονογράμματα άπάνω στο βαθύ μπλάβο χρώμα της νύχτας.

Βαδίζαμε σε τειράδες, και ο χιτύπος από τα πέταλα των άλόγων μας άκουγότανε δέκα φορές δυνατώτερος μέσα στην έρημιά που βασίλευε, έπιδημική, τριγύρω. Δεν είχαμε σκοπό να γυρέψουμε κατάλυμα για τη νύχτα σ' αυτό το χωριό, νιώθαμε όμως την άνάγκη να σταματήσουμε για λίγο κάπου γιανά ζεστοκοπηθούμε λιγάκι, να κατιύσουμε ένα τοιγάρο κουβεντιάζοντας με την ήσυχία μας, να γράψουμε κανένα δυο λόγια σε κανένα δικό μας στην πατρίδα.

Κουτάζαμε παντού στις σκοτεινές σειρές των οπιτιών. Κανένα παράθυρο δε φώτιζε όπου και να βλέπαμε. Ούτε μιās γάτας ή οκιά δεν κοινύτιανε στο δρόμο. Θαρρούσε κανείς πως, καθώς περνούσαμε, τα σπίτια ούίγανε πάλι από πίσω μας, και γινόντουσαν ένας μονοκόμματος, σκληρός τοίχος.

Να χιτύησουμε σε μιὰ από τις πόρτες αυτών των τάφων, μάς φαινότανε άπαίσιο. Το μόνο πια που συλλογιζόμασταν έλοι μας, ήταν το πως θα μπορούσαμε, σε φτάναμε στην άκρη του χωριού, να ξεπλώσουμε, σ' ένα από τα πλατειάχανάκια του δρόμου, τα κουρασμένα μας τα χέρια και τα πληγασμένα μας τα σκέλια. Γιατί η νεκρική σιγαλιά που μάς έζωνε μάς άποκοιούζε. Να κελάρυζε τουλάχιστο κάπου καμιά βροούλα, ή να κυλούσε κανένα άτρι από τον ούρανό... Φτάναμε εκείνη τη στιγμή σε σημείο να ποδοΰμε τις έθίδες

“Όμως έξαφνα, μροστά μας, είδανε να μις κόβουν το δρόμο κάτι ξανθές άχιτίδες από φως λάμπας. Σ' ένα από το τελευταία σπίτια, δυο παράθυρα φώτιζαν στο ύψος της γής.

Πήδηξα απ' τ'άλογό μου και τράβηξα ίσια στην έξώπορτα. Χιτύησα... χιτύησα κι' άλλη μιὰ φορά δυνατότερα. Και, πια με πείσμα, μιὰ τρίτη φορά.

“Υοτερα από λιγάκι έτριξε ένα απ' τα παράθυρα, τα φύλλα του άνοιξαν, όσο να μπορούσε να περάσει ένα δάχτυλο, και μιὰ άντρίκια φωνή μάς είπε βήχοντας: «Ποιός είναι!»

Πήγα πιο κοντά κι' έξήγησα στον άνθρωπο, που μάλιστα μπορούσανά δώ το μισό του κεφάλι, το σκοπό μας. Έκανε να κλείση πάλι, μα εγώ είχα προφτάσει να χλώσω το χέρι μου και δεν τον άφισα.

Καθώς γινόντουσαν αυτά, από μέσα άκουγότανε δυο φωνές που ψιθύριζαν, ή σπασμένη φωνή του γέρον και μιὰ μαλακή γλυκειά φωνή κοριτσιού.

“Υοτερα ξαναφάνηκε το μισό κεφάλι πίσω από τα μισανιγμένα παραθυρόφυλλα, κι' έλεε πως θα μάς άνοιγε άμέσως. Άκούσαμε να κλαγγίζουν κλειδιά, κι' άνοιξε η πόρτα.

Δέσαμε τ' ἄλογά μας σὲ κάτι γάντζους ποὺ ἦταν σὸν τοίχο τῆς πιασιῆς.

Ἡ πόρτα τῆς κάμαρας ἦταν ἀνοιχτή, καὶ τὸ φῶς μᾶς θάμπωσε καθὼς μπήκαμε.

Κανείς δὲν ἦταν μέσα. Μιὰ σιδερένια θερμοστρα σκορποῦσε γύρω μιὰ φοβερὴ ζέστη, κι' ἀπάνω στὴν πλάκα τῆς σιγοτραγουδοῦσε ἕνα καπνισμένο σιδερένιο τσαγρό.

Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ τώρα τονὲ βλέπαμε ἀπὸ κοντά, ἦταν ξουρισμένος, μὲ μιὰ μεγάλη ἀνηθία μύτη κι' ἀσπρισμένα μαλλιά. Μᾶς εἶπε νὰ καθήσουμε σὸ τραπέζι, κι' αὐτὸς σιάθηκε μὲ τὶς πλάτες του σὲ μιὰ πόδια, ποῦβραζε σὲ κάποια ἄλλη κάμαρα.

Ἀμέσως καθὼς μπήκαμε, μᾶς πῆρε κάποια παρᾶξενη μυρουδιά, ποὺ θύμιζε τὴ βαρειά ἀιμοφαίρα νοσοκομείου ξέγειλον ἀπὸ ἀρρώστους. Κι' ἡ ζέστη δυνάμωνε ἀκόμα περισσότερο αὐτὴ τὴν ἐντύπωση.

Ὁ γέρος ποὺ νευρικὰ κι' ὄλη τὴν ὥρα σκέπαζε μὲ τὶς πλάτες του τὴν πόρτα, μᾶς ἔβλεπε ἀνησυχος ποὺ κοιτάζαμε ἐξαισθητικὰ τριγύρω μας καί, δίχως νὰ τονὲ ρωτήσουμε κἀν, μᾶς διηγήθηκε πὼς λίγες μέρες πρὶν εἶχαν μείνει ἐκεῖ στρατιῶτες βαρεῖα πληγωμένοι.

Μποροῦσε κανεὶς νὰ διαβάσῃ καθαρὰ σὸ πρόσωπο του πὼς ἔλεγε ψέματα. Αὐτὸ μᾶς ἀνησούησε καὶ μᾶς ἔβαλε ὀποριές. Σηκωθήκαμε καὶ ψάχναμε δῶ καὶ κεῖ σὶς γωνιές, πίσω ἀπὸ τὰ ἐπιπλα, κάτω ἀπ' τὸ τραπέζι, ξεσκεπάσαμε τὴ θερμοστρα.

Ἄξαφρα ἀκούσαμε ἕναν ἀλαφρὸ θόρυβο στὴν πλαϊνὴ τὴν κάμαρα σὰν κάτι πρῶμα βαρὺ νὰ σερνότανε σὸ πάτωμα. Ἐνας ἀπὸ μᾶς ζήτησε ἀπὸ τὸ γέρο νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἀντιστάθηκε καί, σὲ μιὰ κατάσταση μανίας, μᾶς γέμισε βρισιές καὶ βλαστημίες. Χρειάστηκε δὺ ἀπὸ μᾶς, νὰ τὸν κρατήσω. Βγάλαμε τὰ πιστόλια μας.

Δὲν εἶχαμε θυμὸς ἀκόμα προφτάσει νὰνοῖξουμε, κι' εἶδαμε ἕνα κορίτσι νὰ στέκεται σιᾶνοιγμα τῆς πόρτας, μ' ἕνα ἄσπρο μακρὸ φόρεμα ποῦφτανε ὡς κάτω, καὶ μὲ ξέπλεκα μαλλιά. Τὸ πρόσωπό τῆς ἦτανε σὰν ἕνα κομμάτι μάρμαρο. Καὶ σήκωσε τὸ χέρι τῆς καὶ μᾶς ἔγγειρε νὰ τὴν ἀκολουθήσουμε. Σὰν ὀπνοβάτης.

Τὸ δωμάτιο, ὅπου μπήκαμε, ἦταν μικρότερο ἀπὸ τὸ πρῶτο. Δυὸ κερὰ καίγανε σ' ἕνα ἀσημένιο καντηλέρι, καὶ τὸ φῶς τους ἔπεφτε σ' ἕνα ἄσπρο χαμηλὸ κρεβάτι, σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς κάμαρας.

Ἡ μυρουδιά ποὺ εἶγαμε νιώσει πρωτίτερα, ἔπειθε νὰργόταν ἀπὸ δῶ. γιὰ μᾶς ἦτανε σχεδὸν ἀδύνατο νὰ πάρομε βαθεῖα τὴν ἀνάσα μας. Κι' ὁ ἄερας, πίσω ἀπὸ τὸ φῶς, ἔφεγγε πηχτὸς σὰν παλιὸ μέλι.

Ζηνώσαμε σιγὰ σὸ κρεβάτι. Ἐνας νέος, κίτρινος σὰν τὸ κερὶ, κείτονταν ἐκεῖ καὶ δὲν ἀνάσαινε πιά. Γύρω ἀπὸ τὸ μέτωπό του ἦτανε δεμένη μιὰ λωρίδα ἀπ' ἄσπρο πανί, κοκκινισμένη ἀπὸ αἷμα. Ἀπάνω σὲ μιὰ καρτέλα, κοντὰ σὸ κρεβάτι, ἦτανε μιὰ κεραιλιμένη, βρώμικη, κουρελιασμένη καὶ σχεδὸν σασιμένη σιολὴ δεκανέα.

Βγάλαμε τὰ κασκέτα μας, καὶ ἡ κοπέλα σιάθηκε στὴν ἄκρια τοῦ κρεβατιοῦ καὶ κοιτοῦσε σὰν ἴπνω-

τισμένη, μὲ τὰ μάτια ἀσάλευτα καὶ καρφωμένα σὸ πρόσωπο τοῦ πεθαμένου.

Βγήκαμε ἀπὸ τὴν κάμαρα πατώντας μὲ τὶς ἄκρες τῶν ποδιῶν μας. Κι' ὄξω μᾶς ὁμολόγησε ὁ γέροντας, μ' ἕνα φοιχτὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη, πὼς ἦτανε τέσσερες μέρες ποὺ ὁ γυῖός του βρισκότανε κεῖ νεκρός.

Ἀπὸ μέσα ἀκουγόταν ἡ φωνὴ τοῦ κοριτσιοῦ ποὺ τραγουδοῦσε μονότονα ἕνα ναούρισμα. Μὲς στὰ κεφάλια μας εἶχανε μαζευτεῖ ὄλη ἡ φοιχὴ κι' ὄλο τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς μας.

Καὶ πορευτήκαμε ὄλη τὴ νύχτα μὲ τὰ πρόσωπα σκυμμένα βαθεῖα σὶς χεῖτες τῶν ἀλόγων μας.

Μετᾶφρ. ΚΑΡΘ.

ΕΝΑ ΔΑΚΡΥΟ

Στὸ στρατιῶτη τῆς III Διλοχίας
Σκαπανέων Δεοτοῦνη, ποὺ ἐνφ' δού-
λευε σὸ μοφύρι τοῦ Ὁξίλαρ σὺρ-
θηκε ἀπὸ τὸ ρέμμα του.

Θᾶμα τὰ ἀποαῆνια σου τὰ μπράσια,
ἀποαῆνη σαγίτα κι' ἡ ματιὰ,
ἡ Νιότη σου γελοῦσε ἡ ἀντισμένη
μὲς στὴν καρδιά.

Καὶ σὲ κερνοῦσε μὲ χερσοκρονητήρι
πιστὸ κι' ἡ ροδομάγουλη ἡ Ὑγεία,
κι' ἦταν σὰν σὲ Ἀπολλώνιο μεθύσι
ἡ λεβεντιά.

Κάποια γλυκεῖα γλυκεῖα μέρα τοῦ Ἀπρίλη
ποῦχαν γιορτὴ στήσει τὰ πουλιά,
λεφκὲς σὲ τραβήξαν ξάφνου ἀνερόδες
μὲς στὰ νερά.

Ζουλέψανε τὰ ξέχωρά σου νιάτα
καὶ σὸ ποτάμι σ' ἔουσαν γοργὰ
νὰ στήσουνε χορὸ μαζὺ μὲ σένα
κρυφὰ - κρυφὰ.

Κάποιες νὰ στεριώσει ἕνα γιοφύρι
γῦρεβε τὸ στοιχειὸ μιὰ κοπελλιὰ,
τοῦ πρωτομάστορα ρίξαν τὸ ταῖρι
μιὰ ὁμορφονιά.

Ἔτσι καὶ τοῦτο δῶ πάντα χαλοῦσε
σὰν ἄφρη ἰώσερνε ἡ νεροσυρμὴ,
ὡς ποὺ τὸ μῶλωσε γεροδεμένο
τὸ νιὸ κορμί.

Χαρὰ σὸν τάφο σου, ὦριο παλληκάρι.
Πάνω σου τραγουδᾶνε τὰ νερά,
κι' ἀργοσαλέθοντας μοιρολογαί
κι' ἡ καλαμιὰ.

Νὰ κλάρω; Κλάρες γιὰ σένα δὲν πρέπει.
Ἐγὼ σοῦ πλέκω στεφάνι λαμπρὸ
ἀπὸ τοῦ τραγουδιοῦ μας τὸ περδῶλι.
Καὶ σ' τὸ φερό.

Σάμος—Βαθύ.

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΦΡΟΝΙΜΑ ΛΟΓΙΑ

Ἀγαπητέ μου «Νουμά»,

Σωστό θάτανε νὰ φώτιζες τοὺς ἀναγνώστες σου τί κερδίζει ὁ Σοσιαλισμὸς στὴν ἰδεολογική του καὶ πρακτική του ἀποψη μὲ τὸ νὰ βρίζη ὁ ἕνας «ἡγήτης» σοσιαλιστὴς ἕνα «διανοούμενο», καὶ ἀντίθετα, κί' ὅλοι μαζί νάλληλοτριῶγονται ἐν ὄνοματι τοῦ σοσιαλισμοῦ, πὸν ὑπηρετοῦνε καὶ πιστεύουνε. Μά, σὸ θεὸ τους, πῶς νοιώθουνε μιὰν Ἰδέα αὐτοί; ὡς πολιτικὸ κόμμα; ὡς ἐπίδειξη κλπ.;... Κεῖνος πὸν ἀληθινὰ εἶναι ἰδεολόγος ἐργάζεται ἀδιάκοπα μὲ δημοσιογραφικὴ δουλειὰ καὶ ἀποδείχνει τὸ βῆσιμο καὶ τὸ χροῖομο τῆς ἰδεολογίας του. Εἶπα ἐ ρ γ ἄ ρ ε τ α ι καὶ α π ο δ ε ἰ γ ν ε ι μ' ἐπιχειρήματα καὶ τὸ ὑπογραμμίζω δὲ βερίζει. Ὅποιος βρίζει σημαίνει πῶς εἶναι κούφιος ἀπὸ οὐραρὰ ἐπιχειρήματα καὶ ἐώτερη ἀξία... Ἀνὲν πέθανε τοῦλάχιστο τὸ παράδειγμα τῶν συνεργατῶν σου, πὸν, ἐνῶ ποτε δὲν τιλογορήσανε τὰ ἔργα τους «ὡς σοσιαλιστικὰ», ὅλη τους ἡ οὐσία, ὅλη ἡ πνοή τους, ὅλη ἡ ὑπόθεσή τους εἶτανε σοσιαλιστικὴ; Ἀλλὰ φαίνεται αὐτὸ, πὸν κάνουν σημαίνει προκοπή! Μὰ ἔχι, σὲ καμιά περίπτωση τὸ ἀλληλοφάγωμα δὲν εἶναι προκοπή.

Ἀλλὰ τὸ δυστύχημα θάνατι ἄλλο (γιατί δὲ σημαίνει ἂν τὰ πρόσωπα γαταζωθοῦν): ὁ σοσιαλισμὸς θά σ β ὁ ἡ π ρ ἰ ν γ ε ρ ν η θ ἡ σ τὴν Ἑλλάδα.— factum.— Ἔτσι σὲ παρόμοιες περιπτώσεις σβύνουνε τέτοιες ἰδέες: δὲν εἶναι ἀπόφθεγμα δικό μου: Τὸ διακήρυξαν τὰ μεγαλειότερα κεφάλια κί' οἱ ἀγνώστερες ψυχές, πὸν μεταξὺ τους εἶναι ὁ λόγος Βέροντας, πὸν τὸ μόνο, ὅπου συμβούλεψε σιτοὺς Ἑλληνας, ἦτανε ν' ἀποφεύγουνε τὴς διχόνοιες, γιατί ἔδλεπε, ὡς ἐπακολούθημα, καταστροφή τῆς Ἐπανόστασης—κί' ἄλλος, ὁ Γεώργιος Καλογοῦπος, πὸν σὲ ἕνα του γράμμα, ἀπευθυνόμενος σὸν Στ. Μαρκώκη, λέει σχετικὰ: «Σκεπτόμενοι, εὐρίσκομεν ὅτι ἐνθουσιασμὸς καὶ μῆσος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνπάσχουν». Ἄρα, συμπεραίνουμεν, ἰ δ ἔ α καὶ ἐνθουσιασμὸς, ὅπερ ταυτὸ, δὲν ὑπάρχει δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι, οὔτε εἰς τὸν κύκλον τῶν γραμμάτων... Βλάβη διὰ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τὸ ποδοῦμενον ἐκείνο Μέλλον, ἂν ὄχι ἄλλο, ἀργοπορεῖται...»

Τί «βλάβη» λοιπὸν θάνατι, ἀγαπητέ «Νουμά», γιὰ μιὰ τόσο ὠραία Ἰδέα σὰν τὸ Σοσιαλισμὸς, τὸ ἀλληλοφάγωμα τῶν ὁργάνων του—μπορεῖς νὰ μοῦ πεις;

Μὲ ἀγάπη δικός Σου
Γ. ΒΟΥΓΓΙΟΥΚΛΑΚΗΣ

ΓΙΑ ἘΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Φίλε «Νουμά»,

Δὲ βουλήθηκα νὰ καταστρέψω τὰ παινέματα τῆς Κριτικῆς (καὶ ξεχωριστὰ, λυρική εὐλιχία κλπ.) γιὰ κάποιο τραγοῦδι πὸν φηγοῦράει ἐμορφωτικὸ μὲνο σὸ τεῦχος τῆς 27 Ἀπριλίου 1919 (σελίδα 294, στήλη 1)), μόνο γιὰ νὰ γνωρίσω σὸ φιλολογικὸ κοινὸ ὅτι δὲν ἀντιγράφουν ἕνα ὅτι οἱ αἰῶνες τοὺς αἰῶνες, ἀλλὰ καὶ μερικῶν νεόβλατων οἱ πέντες πιστότατα καὶ μὲ ἀσημαντες παραλλαγές ἀπὸ ξέ-

να τραγοῦδια, στίχους ὀλόκαιρους, ὁμοιοκαταληξίες κλπ.

Σοῦ ἐσωκλείω τὸ «ἀγύριστα ταξίδια», τραγοῦδι μου δημοσιευμένο προπέρου σὸ τῚΡοδάμανθον καὶ «Κόσμο» Θεσσαλονίκης, μὲ τὴ θερμὴ παράκληση νὰ δημοσιεύσεις δεύτερη φορὰ, τὸ δικό μου πλάι σὸ πιστότατο καὶ πετυχημένο ἀντίγραφο πρὸς «ἄσρον πάσης ἀμφιβολίας»!

Ἀθήνα 15 Θεριστῆ 1919.

Μὲ ἀγάπη

Μ. ΚΑΛΛΟΝΑΙΟΣ

ΣΗΜ. «ΝΟΥΜΑ».— Πέρεται γιὰ τὸ ποίημα τῆς δ. Ἑλλάδος Ἀνωτῆρη, πὸν τὸ πήραμε ἀπὸ τὸ «Ἰσόγρο» τῆς Πόλης καὶ τὸ ξαναπώσαμε, μὲ μερικὰ παινέματα, σὸ «Νουμά». Παραβάλαμε τὰ δνὸ ποιήματα καὶ εἶδαμε πῶς οἱ στίχοι 1, 3, 5, 7, 9, 10, 11 13 καὶ 15 (κί' ὅλο τὸ ποίημα εἶναι 18 μόνο στίχοι!) εἶναι παρμένοι ἀτόχοι ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τοῦ κ. Μ. Καλλοναίου.

ΑΠΟ ΤΟ Ζ', ΒΙΒΛΙΟ

ΣΤΟΝ ΔΙΜΠΚΝΕΧΤ

Ἀφιερωμένο σὸ φωτεινὸ ἀγωνιστὴ καὶ συγγραφέα Δ. Π. Ταγκόπουλο.

Σύντροφε Διμπκνεχτ, μάρτυρα, ἰδέα,
Θεόν, ἡ καρδιά μου πῶς νὰ σ' ὀνομάσει;
Θνητὸς δὲν εἶσαι, ζῆς στὴν κάθε ὠραία,
Ἐποῦ ἀγωνίζεται, ψυχὴ νὰ σπάση

Τοῦ κτήνους τὰ δεσμά καὶ νὰ γείρη
Σ' ὅλους τοὺς σκλάβους τῆς εἰδαμονία,
Χαιρούμενος ὁ κόσμος πιά νὰ ζῆση
Στὸν ἔρωτα, στὴ λεύτερη ἐργασία.

ΜΙΚΡΟ ΠΟΥΔΙ...

Μικρὸ πουλί, ποιά βασιλεύει ἐντός σου
Χαρὰ μεγάλη κί' ὁ κελαιδισμός σου
Τὴν ἡσυχία τῆς νύχτας πλημμυρίζει;
Ποιά στὴν καρδιά σου ἀγάπη φτερουγίζει

Κί' ὕπνος ὅλη τὴ νύχτα δὲ σὲ πιάνει;
Μπρὸς σὸ κελαιδίμα σου, ὁ νοῦς μου βάνει
Ἡ ἀκοίμητη, ὦ πουλί, πῶς εἶσαι ἡ θεία
Τῆς πλάσης ἡ φωνή, κί' ἡ ἀθανασία.

Ο ΣΑΤΑΝΑΣ...

Στὸ Μιχαὴλ Δισμάνη

Ὁ Σατανᾶς κυρίαρχος βασιλεύει
Στῆς ψυχῆς τῆς ἀνθρώπινης τὰ βάθη,
Κί' ὁ λογισμὸς του πῶς γιὰ νὰ παιδεύει
Μὲ πότερα τὸν κόσμο ἐτοῦτον πάθη.

Στὴν πάλη πὸν ἡ ψυχὴ στήνει τ' ἀνθρώπου
Σαρμάζοντας ἀνάβει καὶ θεριέβει.
Ἀθάνατη στὸν ἄντρα ἡ δόξα, ὅπου
Τὸν Σατανᾶ νικώντας τον, θριαμβεύει.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»
Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

== Γραφεία, Σοφοκλέους 3 ==

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερικοῦ: Ἐτησίᾳ Δρ. 10.— Ἐξάμηνι Δρ. 6.—

Ἐξωτερικοῦ: » Φρ. 15.— » Φρ. 8.—

Κάθε φύλλο λεπτά 25

Ἀγγελίαι καὶ διαφημίσεις διαχ. 2 ὁ στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ δὲν ξέρουνε καλά τὸ ζήτημα εἶμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τοὺς δώσουμε τὴν πληροφορία πὺς στὸ γλωσσικὸ ζήτημα ὁ «Νουμάς» ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀρχὴ τοῦ ἀδιάλλαχτου δημοτικισμοῦ, ἀποτελώντας νὰ εἰποῦμε τὸ κόμμα τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς μέσα στὸ δημοτικιστικὸ κόμμα. Αὐτὸ πρέπει νάχουμε πάντα στὸ νῦν τοὺς οἱ ἀναγνώστες μας γιὰ νὰ μποροῦνε νὰ ἐπιμύθουνε καὶ νὰ καταλαβαίνουνε τὴ στάση μας κάθε τόσο πὺς εἶμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ εἰποῦμε τὴ γνώμη μας. Σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές του αὐτῆς ὁ «Νουμάς» δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ χτυπήσῃ κάθε μετριοπάθεια, κάθε συμβασιτικὴ τάση, κάθε ὑποχώρηση, κάθε παρέκκλιση ἀπὸ τὸ καθαρὸ δημοτικιστικὸ πρόγραμμα, φρονώντας ὅτι ἡ ἀδιάλλαχτη ἰδεολογία του δὲν τοῦ ἐπιτρέπει κανενὸς εἶδους συμβασίμου. Εἶμαστε μὲ ἄλλες λέξεις ὅπαδοι τοῦ ἐπιστημονικοῦ δημοτικισμοῦ καὶ δὲν ἀναγνωρίζουμε ὡς ἀρχηγὸ μας ἄλλον παρὰ τὸ μεγάλο Ψυχάρη. Γιὰ μᾶς τοὺς Νουμαδικούς ὁ Ψυχάρης στέκεται στὸ δημοτικισμὸ ὅτι ὁ Μάρξ στὸ σοσιαλισμὸ. Γι' αὐτὸ εἶμαστε ἀναγκασμένοι νὰ διεξάγουμε διμεταποπο πόλεμο, χτυπώντας ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τοὺς καθαρηνουσιάνους καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τοὺς μισόγλωσσους, δηλαδὴ τοὺς μέτριους, τοὺς συμβασιτικούς δημοτικιστῆς πὺς εἶναι σήμερα στὴν ἐξουσία καὶ ζητᾶνε νὰ ἐπιβάλλουνε στὸ ἔθνος τὴ μιχτὴ γλῶσσα. Τοὺς τελευταίους τοὺς θεωροῦμε καὶ πὺς ἐπικίνδυνους γιὰ τὸ νοθεύουνε τὴν ἀγνή ἰδεολογία τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ ἀδυνατίζουνε τὸν κοινὸν ἀγῶνα. Αὐτὸ δὲ βλέπουμε γιὰ τὸ μπορεῖ νὰ μᾶς κατασῆσῃ ὑπολίτους ἢ δυσχερῆστους. Σὲ ὅλα τὰ κράτη ὑπάγονε πολιτικὰ κόμματα τῆς «ἄκρας ἀριστερᾶς». Ἐδῶ ἂ δὲν ὑπάρχει ἀκόμα ἓνα τέτοιο στὴν πολιτικὴ καὶ πὺς μπορεῖ βέβαια νὰ σχηματιστῇ αἴθριο, συγκεντρώνοντας τὰ ριζοσπαστικώτερα καὶ προοδευτικώτερα στοιχεῖα, ὑπάρχει ὅμως στὸ δημοτικιστικὸ κόμμα. Ὑπάρχουνε μέτριοι δημοτικιστῆς καὶ ἀδιάλλαχοι δημοτικιστῆς καὶ αὐτοὶ εἶναι πὺς ἀποτελοῦνε τὴν ομάδα τοῦ «Νουμά», μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ψυχάρη. Τὴν ὑπαοξὴ «ἄκρας ἀριστερᾶς» ἐμεῖς τουλάχιστο τὴν θεωροῦμε ὠφέλιμη στὸν ἀγῶνα γιὰ τὸ ἀναγκάζει τοὺς συμβασιτικούς καὶ δισταχτικούς δημοτικιστῆς νὰ γίνουνε τολμηρότεροι, προοδευτικώτεροι, κερδίζοντας πὺς πολλὸ ἔδαφος ὡς τὴ στιγμὴ πὺς θὰ

ἐπικρατήσῃ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀδιάλλαχτου δημοτικισμοῦ, πὺς δὲν μπορεῖ μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ κοινωνικοῦ ἀγῶνα παρὰ νὰ ἐπικρατήσῃ μιὰ μέρα σίγουρα. Ὡς τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ «Νουμάς», σύμφωνα στὸ πρόγραμμά του, θὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα του κατὰ τῶν καθαρηνουσιάνων καὶ τῶν συντηρητικῶν δημοτικιστῶν, ἐμφανίζοντας τὴν ἀρνησὴ του μὲ τὸ σκοπὸ νὰ τραβήξῃ μὲ τὸ μέρος του ὅλα τὰ ριζοσπαστικώτερα καὶ ἐπαναστατικώτερα ἀπὸ γλωσσικὴ ἀποψη στοιχεῖα, πὺς θὰ ἐπικρατήσουνε μιὰ μέρα ὀριστικά. Κι ὅπως ἡ ἀδιάλλαχτη ἰδεολογία τοῦ Μπολσεβικισμοῦ ἔκανε ἀνεχτὴ πὺς τὴν ἰδέα τοῦ ἀπλοῦ σοσιαλισμοῦ, σὰν ἓνα καθεστῶς πὺς θὰ μπορούσανε ἐπιτέλους καὶ αὐτοὶ οἱ ἄστοι νὰ τὸ ἀνεχτοῦνε, τὸ ἴδιο μπορούσε νὰ συμβῇ καὶ στὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἀν παρουσιαζόμαστε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ἀδιάλλαχοι. Δὲ θὰ ὑπῆρχε πὺς τότε ζήτημα καθαρηνουσίας, ὅπως ἀφήσανε δυστυχῶς νὰ δημιουργηθῇ οἱ δισταχτικοὶ καὶ ἀναβλητικοὶ, μὰ τὸ ζήτημα θὰ εἶτανε μεταξὺ καθαρῆς καὶ μέτριας δημοτικιστῆς. Ζήτημα δηλαδὴ πὺς δικὸ μας, οἰκογενειακό, πὺς θὰ τὸ λύναμε ἐμεῖς μεταξὺ μας.

Ε ΠΙΤΡΑΛΟΥΣ τί εἶναι αὐτὴ ἡ μιχτὴ γλῶσσα πὺς ζητεῖ νὰ ἐπιβληθῇ στὸ ἔθνος; Τί ἔχει στὸ ἐνεργητικὸ τῆς; Ἡ ἐπιστῆμη τὴν καταδικάζει ἀνεκκλητῆ, ἡ σύγχρονη σοβαρὴ λογοτεχνία, ἔξω ἀπὸ τὴν ἀρθρογραφία καὶ τὴ χρονογραφία, τὴν ἀρνιέται, ὁ μεγαλύτερος σύγχρονος συγγραφέας μας, ὁ Ψυχάρης, ὀρνει ὅλο τὸ βίαιος τοῦ ἄγκου του στὴ πλάστιγγα ἐναντίᾱ τῆς. Κι ἔταν ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι παρόντες, πὺς εἶναι οἱ μόνοι ἀριόδοιοι νὰ μιλήσουνε, κηρύσσονται ἐνάντιοι τῆς, δὲ βλέπουμε ποῖος θὰ εἶναι τόσο τολμηρός νὰ νὰ προσβάλλῃ τὸ δικὸ του ἀνάστημα μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ἀμωσθητῆ πὺς κείνο πὺς ἡ ἐπιστῆμη καὶ ἡ τέχνη βοοηθοῦνε καὶ πὺς ἐποτελεῖ φυσικά καὶ τὴν ἀληθινὴ γνώμη τοῦ ἔθνους.

Ο ΣΟΙ θὰ εἶχανε τὴν περιέργεια νὰ μάθουνε τί φρονεῖ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης γιὰ τὸ θέατρο, μποροῦνε νὰ διαβάσουνε ὅσα γράφει ὁ ἴδιος στὸ ἐπίσημο ὄργανό του γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπὸ ἀπόρρητῃ μιᾶς ἐπίσκεψης πὺς τοῦ κάμανε ὁ κ. Φῶτος Πολίτης, ὁ κ. Γ. Τσοκόπουλος καὶ ὁ κ. Μπ. Ἄννινος γιὰ νὰ τὸν παρακαλέσουνε ἀπὸ μέρος τῆς Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου νὰ παρευρεθῇ στὴν παράσταση τοῦ «Οἰδίποδα». Ὁ Σεβασμιώτατος δὲν θέλει κατὰ ἀνάσθαλα ἀπομνημῆματα τῆς ξενικῆς ζωῆς καὶ τοὺς διαφθείροντας τὰ ἀγνὰ ἑλληνικὰ ἴθη θεατρικῶν ἐκπροχισμοῦς, ἀλλὰ θέλει τὸ θέατρο ἀνάλογο πρὸς «τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μελλουσῶν γενεῶν τῆς μεγαλυνομένης πατρίδος μας». Ἐνα θέατρο λοιπὸν πὺς δὲν θὰ εἶτανε ἐθνικιστικὸ, ἀλλὰ γενικὰ ἀνθρωπιστικὸ, δὲ θὰ εἶχε τὶς εὐλογίες τοῦ Σεβασμιώτατου. Θὰ μπορούσε νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς μ' εὐλάβεια πὺς τὸ θέατρο καὶ γενικὰ ἡ μεγάλη τέχνη στέκεται ἀπάνω ἀπὸ τὶς πατρίδες, χωρὶς νὰ ξεχνᾶ ἄντα πὺς βγαίνει ἀπὸ μιὰ ὀρισμένη πατρίδα, καὶ πὺς τὸ θέατρο τοῦ Περσειάδη δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἰδανικὸ ἐνὸς ἑλληνικοῦ θεάτρου. Ὑπάρχει τρόπος νὰ παραμῆνῃ κανένας Ἑλληνας δίχως νὰ ἀγνοήσῃ τὴν Εὐ-

ρώπη και τὸν τρόπο αὐτὸ ἢ μεγαλοφυΐα δὲν περιμένει νὰ τῆς τὸν ὑποδείξει ἢ ἐκκλησία πού στάθηκε πάντα ἀντίμαχη πρὸς τὴν ἰδέα τοῦ θεάτρου. Ὡς τόσο ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου τοῦ ὑποσχέθηκε πῶς θὰ φροντίσει νὰ συμμορφωθῇ μετὰ τὰς συμβουλὰς πού τῆς ἔδωκε στὴ συζήτηση πού μεσολάβησε πάνω στὴ βίβλια.

ΔΙΟΡΘΩΝΟΥΜΕ μιὰν ἀνακρίβεια πού μᾶς ξέφυγε στὸ προηγούμενο φύλλο. Δὲν εἶναι ἀλήθεια πῶς τὸν κ. Παλαμᾶ τὸν πάσαντε οἱ καθαρευουσιάνοι. Αὐτοὶ ἴσια-ἴσια, μετὰ ὅλες τὸς τὶς φοβέρες ποτὲ δὲν τοιμήσανε νὰ τὸν ἀγγίξουνε. Ὁ κ. Παλαμᾶς αὐτήνκα ἀπὸ τὸ μυχτὸ κ. Ἀλεξαντρῆ, ὑπουργὸ τῆς Παιδείας καὶ μέλος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου, στὰ 1911, τότε πού ἡ Ἐθνικὴ συνέλευσις συζητοῦσε γιὰ νὰ βάλῃ τὸ σχετικὸ ἄρθρο στὸ Σύνταγμα. Ἐίτανε τότε πάλε στὴ βράση του τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, τὰ πνεύματα εἶτανε ἐρεθισμένα κ' ἡ Κυβέρνησις γιὰ νὰ σήσῃ τὴν ἔξωφι ἔπαυε τὸν κ. Παλαμᾶ. Ὅσο γιὰ τὸν κ. Παρορίτη αὐτὸς ἀληθινὰ ὑπῆρξε θῦμα τῆς μανίας τῶν καθαρευουσιάνων. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας εἶτανε στὰ 1899 ὁ πολὺς κ. Σ. Στάης ὅταν μαθεύτηκε ἐδῶ πῶς ὁ κ. Ψυχάρης στὴ Σχολὴ τῶν Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν ἔμπασε τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παρορίτη «Οἱ Νεκροὶ τῆς Ζωῆς». Οἱ καθαρευουσιάνοι φρουᾶσανε καὶ ὁ κ. Πῶπ στὶς «Ἀθήναις» ρωτοῦσε ἀγανακτισμένος πῶς τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας δὲν φροντίζει νὰ ἐμποδίσῃ τέτοιες ἐπιβουλὰς κατὰ τῆς γλώσσας. Τὴν ἴδια μέρα ὁ κ. Στάης ζητοῦσε τὴν πᾶσιν τοῦ κ. Παρορίτη καὶ τὸ Ἐπιτοκικὸ Συμβούλιον μετὰ πρόεδρον τὸν ἔπειτα πρωθυπουργὸ κ. Λάμπρον, ἱκανοποιώντας τὸν ὑπουργὸ, τὸν τύπον καὶ τὴν κοινήν γνώμην, ἔπαυε τὸν κ. Παρορίτη μετὰ τὴν ἀμήμητη δικαιολογία πῶς «τὰ διηγήματα τοῦ κ. Παρορίτου, γεγραμμένα ἐν γλώσσῃ δημοτικῇ, ἡ δὲ ὑνατο ἔνεκα τοῦ ρεαλιστικοῦ τῶν περιεχομένων νὰ δώσουν ἐν κοινῶν ἀπλάστῳ ἔτι, ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις».

ΕΝΑΣ δημοσιογράφος πού πολεμᾷ τὸν σοσιαλισμὸν καὶ τὸν σοσιαλισμὸν σὲ μιὰν ἐφημερίδα, φανερόνεται ἀνέλπιστα συνεργάτης μᾶς σοσιαλιστικῆς ἐφημερίδας. Μιὰ σοσιαλιστικὴ ἐφημερίδα πού ἀγωνίζεται τάχα γιὰ τὸ σοσιαλισμὸν, δέχεται γιὰ συνεργάτη τῆς ἑνα δημοσιογράφου, πού χτυπᾷ σκληρὰ τὸ σοσιαλισμὸν. Ἐνα σοσιαλιστικὸν φύλλον, πού ὑπόσχεται νὰ διδάξῃ ἀνώτερον ἠθικὴν γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὴν χρεωκοπημένη ἀστικὴν ἠθικὴν, δηλώνει ἀφελῆστα πῶς ἑνα σπουδαῖο μέλος τοῦ φύλλου, τὸ χρησιμοποίησε ὡς τώρα καθεμὲν γιὰ σκοποὺς ὄχι, ὅπως θὰ περιμένε καθέννας, μορφωτικῶς, ἀλλ' ἀπλῶς φιλανθρωπικῶς, γιὰ εὐκολία κάποιον προστατευόμενον τοῦ μεγάλου ψυχου διευθυντῆ του. Αὐτὸ λέγεται δημοσιογραφικὴ καὶ σοσιαλιστικὴ ἠθικὴ.

Ἀπόλυτη μοναρχία. Μόνος του ἑνας ἄνθρωπος ἀντιπροσωπεύει ἑνα ἔθνος ὀλάκαιρο. Τὸ ἀντιπροσωπεύει. Δηλαδή κάνει ὁ τὸ μόνος ἀποφασίσῃ κ' ὁ τὸ κάνει, τὸ κάνει μαζὶ του καὶ τὸ ἔθνος χωρὶς μάλιστα νὰ ἔχῃ τὸ ἔθνος ὑπόψιν πῶς τὸ κάνει.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΔΟΥΛΕΙΑ

Πίνουμε τὸ ζεστὸ κοντὰ στὸ μαγγάλι, μαζὶ μετὰ τὴν γριὰ, πού ἀκούγοντας τὸν ἄερα νὰ φυσᾷε στὸ φουγάρο τοῦ τζακιῦ, λέει :

— Τὸν πήρανε λεβάντε... Πάλι βροχὴ θάχουμε....

— Χμ! καὶ τότε σταμάτησε!...

Σηκώνουμαι, ρίχνω τὸ πανωφόρι στὶς πλάτες καὶ βγαίνω ὄξω.

Καθαρὸς οὐρανός. Τ' ἀστέρια τρεμοσβύνουν πάνω του.

Περνώντας ἀπ' τὴν ἀγορὰ βρισκῶ τὸν Γιώργη, τὸ Χρῆστο καὶ τὸν μαστρο-Νικόλα.

— Καλημέρα, παιδιά...

— Καλημέρα...

— Οἱ ἄλλοι;

— Τραβῆσανε μπρός...

Καθένας παίρνει μετὰ τὴν σειράν τὸ πακέτο στὰ χεῖρα καὶ στρέφοντας τσιγάρα τὰ κολλοῦμε στὰ χεῖλια.

Τὸ κύμα σκάει στὸ μπουράγιο, ἀφίνοντας ἕνα τραβηγμένο κελᾶδισμα στὰ χαλίγια.

Μερικὲς ψαρόβαρκες ξανοίγουνται καὶ ἀπὸ μέσα ἀκούγεται χαρούμενο τὸ τραγούδι τῶν τραταρέων:

... Ἡ τράτα μας ἡ κορρελλοῦ

σήμερον δῶ κι' αἴριο ἄλλου...

Τραβοῦνε ὅλοι γιὰ τὸ ψωμί, πού τόσο δύσκολα βγαίνει, μὰ χωρὶς γογγυσμὸν.

Φτάνουμε στοὺς φούρνους. Διασκελᾶμε τὴν σιδερένια πόρτα καὶ μαζεμένοι προχωροῦμε ἀνάμεσα στὶς γραμμές...

Ἀκόμα τ' ἀστέρια τρεμοσβύνουν πάνω.

Δεξιὰ μας, πρὸς τὰ κάτω, οἱ φούρνοι τοῦ μολυβιοῦ, τυλιγμένοι σ' ἕνα μαβὶ καπνὸν πνιγερό, ξεροῦνε πύρινα πηχτὰ ρυάκια σκουριάς μετὰ στὰ καλοῦπια πού τὰ παίρνουν οἱ ἐργάτες μετὰ τὰ καροτσάκια καὶ τὰ τουμπάρουνε στὰ ραδιασμένα πῶς κάτω βαγόνια.

Τὸ ἠλεκτρικὸ φέγγει σὰ μέρα.

Τῶρ' ἀπέναντί μας δυὸ-τρεῖς χτυποῦνε μετὰ τὴν βαρεῖά ἕνα μακρὸν μακάρι στὴν πόρτα τοῦ φούρνου. Σὲ λίγο ἀπὸ κεῖ ξεπετιέται πυκνὸς καπνός, πού μᾶς πνίγει καὶ μᾶς κάνει νὰ ξεροθῆσουμε.

— Γκούχ! γκούχ!... Νὰ πάρῃ ὁ Διάολος τόν...

Ὁ ἐπιστάτης κοινῶν τὰ χεῖρα του, φωνάζει, τρέχει ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ.

Κι αὐτοὶ χτυπᾶνε τὴν βαρεῖά ρυθμικὰ στὸ μακάρι.

Ἄλλοι περιμένουν τὴν βάρδια τους...

Τὰ βαγόνια τοῦ καρθούνου διασταυρῶνουνται καὶ χάνουνται μετὰ στὶς ρεμῖξες.

Τὸ βαπόρι, ἀριστερὰ στὴ σκάλα, φορτῶνει σίδερον.

— Ρε παιδιά, κάνει ὁ ἑνας μας, δὲν τραβᾶμε πῶς γογγύρα;... Τὸ καζάνι καπνίζει.

— Α, δὲ βαρύνεται!...

Ὁ ἑνας μπρός καὶ ὁ ἄλλος πίσω προχωροῦμε. Περνοῦμε τὸ φούρνο τῆς καλαμίνης καὶ κατόπι σπρώχνουμε τὴν ξύλινην καγκιλόπορτα καὶ μπαίνουμε...

Ὁ φύλακας μᾶς καλημέρησε περνώντας.

Στὴν κάμαρα ἀλλάζουμε καὶ μετὰ χωρίζομαστε, ἄλλοι στὶς «λεβάντες» καὶ ἄλλοι στὸ «κόσκινον». Κι ἡ δουλειὰ ἀρχίζει σὰ ρολοῦ...

— Είναι ανήμπορος... Τὸν ἔπιασε ὁ βῆχας κι ὁ πυρετός... Είναι στὰ ρούχα...

Τ' ἀπόγεμα εἴμαστε στὸ μπαλάνισμα καὶ κοντεύαμε νὰ νετάρουμε, πὸν φάνηκε ὁ φύλακας νᾶρχεται ἀπ' ὄξω κι ἀπὸ πίσω ἡ γυναίκα του ἡ κυρὰ-Σοφία, πλέκοντας μιὰ χοντρή καφετιά φανέλλα... Σὲ λίγο μπήκε μέσα μετὰ τὰ χοντρά του παπούτσια καὶ προτοῦ τὸν ρωτήσουμε:

— Πάει! μᾶς εἶπε.

— Ἐ! τὸ φουκαρέ...

— Αὔριο στίς δέκα θὰ τὸν βγάλουμε...

Παρατήσαμε τὴ δουλειά...

Τὴν ἄλλη μέρα φορέσαμε τὰ γιορτινά μας καὶ τραβήξαμε γιὰ τὸ σπίτι.

Ἐκεῖ κοντὰ σὲ μιὰ ταβέρνα βρήκαμε τὸ Χρῆστο μεθυσμένο... Καθήσαμε κ' ἐμεῖς, τραβήξαμε κᾶνα δυὸ ποτήρια καὶ πήγαμε μετὰ στὴν ἐκκλησία...

Ἐκεῖ τὸν εἶχανε περικυκλώσει ἡ μάνα του καὶ τ' ἀδέρφια του.

Ψάλλθηκαν γρήγορα οἱ νεκρώσιμες εὐχές καὶ μετὰ τραβήξαμε γιὰ τὸ νεκροταφεῖο.

Ὁ Χρῆστος ἦτανε μαζί μας.

Τὰ παιδιὰ τρέχανε μπρὸς γιὰ νὰ μποῦνε στὴν πόρτα γρήγορα καὶ νὰ βροῦνε θέση γιὰ νὰ δοῦν...

— Ρε παιδάκια, μὴ βιαζόσαστε... Ὅλοι θὰ μποῦμε... ἀπ' τὴν πόρτα αὐτή...

— Πᾶψε, ρε Χρῆστο, δὲν κάνει...

Αὐτοὶ τραβήξαμε μπρὸς καὶ μεῖς μείναμε πίσω καὶ καθήσαμε σ' ἓνα πεζούλι, ἀπέναντι στὴ βρύση ποῦχαν ἀκουμπήσει κάτι φρέσκα ξεθαμμένα κόκκαλα...

Ὁ Χρῆστος πήγε κοντὰ, γύρισε ἀπὸ δῶ, ἀπὸ κεῖ κι' ἔπειτα:

— Γυναίκα θάναι...

— Μπᾶ!...

— Δὲ βλέπεις τίς λεκάνες; κι' ἔδειξε τὸ μέρος ποῦ ἐκλώνουνταν τὰ πόδια. Μικρὸ κεφάλι... κι ὅλα τὰ δόντια γερά...

Τὸν θάψανε!...

Ὁ παπῆς περνώντας στάθηκε στὴ βρύση καὶ κοιτάζοντας πλάγια τὰ κόκκαλα ἄρχισε:

— Τίς ἦν σῆτος; πλούσιος ἢ πένης; ἐνάρετος ἢ ἀμαστολός; βασιλεὺς ἢ στρατιώτης;...

Κι ὁ Χρῆστος:

— Στάσου, δέσποτά μου!... Ρε Γιάννη... Ποιανὸ εἶν' αὐτὰ ἐδῶ;... Ἐ;... ὁ γιὸς τῆς Δημήτρινας;... Ὁ γιὸς τῆς Δημήτρινας ποῦταν στὸ κάρβουνο...

— Κύρ-Χρῆστο, γιὰ τὸ συχώριο! ἔκανε ἓνας ποῦ κρατοῦσε τὸ γαλόνι μετὰ τὸ κρασί.

— Ναί, παιδί μου...

Τραβήξε δυὸ - τρία πατήρια καὶ χτυπώντας τὴ γλώσσα:

— Θεὸς σωθῆς τον...

1917. Καλοκαίρι.

ΣΚΟΠΙΑΣ ΠΑΡΙΟΣ

ΤΟ ΟΡΓΑΝΕΤΟ

Μὲς στὸ θλιμένο δειλινό,
συγγενοσκεπασμένο,
κάτω ἀπὸ μαῦρο, σκοτεινὸ
οὐρανὸ — πῶς τὸ προσμένω
στὸ παραθύρι μου: Νᾶρθῃ
κ' ἐκεῖ ἀνικρῶ μου νὰ σταθῃ
στὸ σταυροδρόμι.

Βραχνὰ ν' ἀρχίσῃ νὰ μοῦ λέει
καὶ τὰ παλιὰ νὰ σιγοκλαίει
ποῦ δὲν ξεχνιοῦνται ἀκόμη.
Τᾶχω σφιγχοκλεισμένα
βαθεῖα-βαθεῖα μὲς στὴν γυγῆ
καὶ τὰ κρατῶ μετὰ ζήλεια ἐκεῖ
τὰ περασμένα.

Μαζὶ μετὰ τὴν ψιλλὴ βροχὴ
παλιοῦ καιροῦ μιὰ μουτικὴ
πότε γελᾷ πότε στεναίξει
καὶ μετὰ σπαράζει.

Ἄκουσε τοὺς βραγγοὺς λυγμούς,
σὰ μακροσμένους στεναγμούς,
καιρῶν ποῦ μᾶς ἀγῆσαν
πῶς τὸν ἀέρα σγίζουν;
κάποιες παλιὲς θυμίζον
λύπες, χαρὲς, ποῦ σβύσαν!

Ἄκουσε τοὺς λεπυτεροὺς σκοπούς
Ἄκουσε καὶ τοὺς χαρωπούς

Τὸ ἴδιο κλαῖν γιὰ μένα
τὰ περασμένα!

Σύρα.

ΛΑΥΡΑΣ

Κάθε πρᾶξι στὸν κόσμῳ, κάθε ἰδέα ἔχει τὸ λογικὸ της τὸ ξετίμημα. Ἡ καθαρθενοσα πήγε ὡς ὅπου ἠντήθηκε νὰ πάη. Κόσμιος δυοῖες. Θὰ ἐνοησοῦνε πῶς ἡ δημοτικὴ ἀξίει περισσότερο, γιατί δὲ συζητιέται πῶς ἡ καθαρθενοσα σκούνταρε, θεοφάνε-ρο καὶ φουκό, ἀπὸ πᾶσι τοῖς ὄντοι ἐνὸς ἡ γλώσσα ἡ ἐθνικὴ βασίζεται ἐπὶν ἀλήθεια, διηλαθὴ στὸ ἔθνος.

Τὴ γνώμη μας, ξάστερα νὰ τὴ λέμε. Ἐτοι μονάχα θὰ πᾶμε δημοτός. Ἄμα φοβάσαι, εἶσαι τὸ μισὸ νικημένος, ἀπὸ φαίνεσαι κι' ὁ ἴδιος μισός. Ὁ ἄντρας τὸ χωροστᾶ νὰ φαίνεται ἄντρας. Μὲ ἐπόφαση Μὲ κουράγιο.

Στὸ Βυζάντιο, εἶτανε ἡ ἀνεξαρτησία μεγαλίστηρη, σκλάβοι δὲν εἶτανε ἡ γλώσσα. Ὡς καὶ τὸ βυζαντινικὸ ξεπέρασε ὁ δασκαλισμός.

Ψυχάρης

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΑΥΤΟ ΚΟΥΤΟΝ

ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

— Δὲν ὑποφέρεται πιά αὐτὴ ἡ ζωὴ ! Ἀποφάσισα ν' αὐτοκτονήσω.

— Ἐχεις σοβαροὺς λόγους ;

— Πολὺ σοβαροὺς Βαρέθηκα ! Αὐτὸ εἶν' ὅλο. Ἡ ζωὴ στὴν Ἀθήνα δὲν ἔχει πιά καμμιά οὐσία. Τὸ καφενεῖο κατάντησε ἀηδία, οἱ ἐφημερίδες σάχλα, τὰ περιοδικὰ γεμίσανε ποίηση καὶ κριτική, ἐνῶ ἡ ζωὴ μας δὲν ἔχει πιά καμμιά ποίηση καὶ δὲν ἀξίζει καμμιά κριτική. Μονοτονία φριχτὴ !

— Ἴ ποικιλία τουλάχιστον τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος δὲν εἶναι ἀρκετὴ νὰ σὲ κρατήσῃ στὴ ζωὴ ; Μὴ βιάζεσαι ! Ἐχομε νὰ γλεντήσουμε ἀκόμα.

— Τίποτα, φίλε μου, τίποτα ! Ἡ ζωὴ, σοῦ εἶπα, δὲν ἔχει καμμιά οὐσία ἀποδῶ κ' ἐμπρός. Ὅ,τι εἶχαμε νὰ ἰδοῦμε, τὸ εἶδαμε, ὅ,τι εἶχαμε ν' ἀκούσαμε τ' ἀκούσαμε. Ἡ Εἰρήνη ἔκλεισε καὶ κάθε κατεργάρης τραβίει στὸν μπάγκο του. Τί περιμένεις πιά ; Ἡ ζωὴ θὰ ξαναρχίσῃ τὸν παλιὸ της χαβᾶ καὶ θὰ τὸν ξαναρχίσῃ πῶ βραχνὰ τώρα καὶ πῶ ἀσχημα.

— Καὶ ὅμως, φίλε μου, τώρα εἶναι, πὼ ἀρχίζουν τὰ μεγάλα ζητήματα. Τώρα εἶναι, πὼ ἀξίζει νὰ ζήσῃ κανεὶς.

— Γιὰ νὰ λύσῃ τὰ ζητήματα ; Ἄσε με, ἀδελφέ μου ! Ἀρκετὰ ζητήματα λύσαμε στὴ ζωὴ μας. Ἀπὸ τότε πὼ γεννηθήκαμε στὸν εὐλογημένο αὐτὸ τὸν τόπο, ἄλλο δὲν κάνουμε, παρὰ νὰ λύνουμε ζητήματα, πὼ ξαναδένονται πάλι τὴν ἄλλη μέρα. Ἄς λύσουνε κ' ἄλλοι. «Ἐγὼ τάκουσα», ἔλεγ' ἓνας παλιὸς μου φίλος χαρτοπαιχτής, «ὡς τὰ κόψη κ' ἄλλος τώρα !»

— Δὲν περιμένεις τουλάχιστον ν' ἀνοίξῃ κ' ἡ Ἀκαδημία ; Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ζήσῃ κανένας γιὰ νὰ ἰδῇ κ' αὐτὸ τὸ θαῦμα.

— Μὰ ἂν εἶναι γι' αὐτό, τότε πρέπει νὰ διαστῶ νὰ πεθάνω μιὰν ὥραν ἀρχήτερα. Ἔτσι μπορεῖ ν' ἀξιωθῶ κ' ἐγὼ νὰ γίνω ἀκαδημαϊκός.

— Δὲν καταλαβαίνω.

— Σοῦ εἶπα πολλές φορές, πὼς εἶσαι χοντροκέφαλος. Ἐνας μακαρίτης ἔχει πάντα περισσότερες ἐπιδέξινες νὰ μπῆ στὴν Ἀκαδημία ἀπὸ ἓναν ζωντανό.

— Εἶσαι ἀποφασισμένος λοιπὸν ;

— Ἀποφασισμένος τέλειαι.

— Βοήκεις τὸν τρόπο ;

— Τὸν βοήκα.

— Πιστόλι ;

— Δὲ βαστάει ἡ τσέπη μου.

— Κοσμάλα ;

— Τὸ σαποῦνι εἶναι ἀκριβὸ καὶ τὸ σκονὶ ἀκριβότερο. Δὲ συμφέρει !

— Πνίξιμο ;

— Μὲ ποιὸν τρόπο ; Γιὰ νὰ κατεβῆς στὸ Φάληρο σήμερα χρειάζεσαι μιὰ περιουσία. Ἡ Ἐταιρεία τῶν Τράμ λογαριάζει, βλέπεις, μονάχα τοὺς ἐφοπλιστές,

πὼ πᾶνε νὰ κάνουνε τὸ μπάνιο τους. Δὲ λογαριάζει καὶ τοὺς φουκαράδες, πὼ πᾶνε γιὰ νὰ πηγοῦνε.

— Τί σοῦ μένει λοιπὸν ;

— Αὐτὸ πὼν κάνω.

— Τί κάνεις ;

— Σεργιανῶ στὸς δρόμους, περιμένοντας νὰ μὲ κόψῃ κανέν' αὐτοκίνητο.

— Καὶ περιμένεις νὰ γίνῃ γρήγορα αὐτὸ τὸ πράμα ;

— Γρηγορότατα ! Τὸ αὐτοκίνητο, φίλε μου, εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐφεύρεση στὸν αἰῶνα μας. Πάει περιπατοὺς εὐτυχημένους καὶ κόβει τοὺς δυστυχημένους. Καταλαβαίνεις ; Τὸ αὐτοκίνητο εἶναι μιὰ μεγάλη λύση, γιὰ πολλὰ προβλήματα τῆς ζωῆς.

— Φτάνει ν' ἀποφασίσῃ νὰ σὲ κόψῃ.

— Μὴν ἀνησυχῆς γι' αὐτό ! Ὡς τὸ βράδυ εἶμαι κοιμήμενος....

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΑΝΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Τὰ αἰώνια τυπογραφικὰ λάθη, πὼ μᾶς τρῶνε πότε ἓνα γράμμα, πότε ἓναν τόνο, ὅπως στὸ περασμένο φύλλο τὸ ε τῆς Cathedrale, δὲν τὰ διορθώνουμε, ξέροντας πὼς οἱ ἀναγνώστες μας θὰ τὸ κάνουν μόνοι τους. Στὸ ἴδιο ὅμως φύλλο ἔγινε ἓνα πὼν πρέπει νὰ τὸ ποῦμε, γιὰτὶ φαίνεται σὰ νὰ εἶναι γινόμενο στὸ πείσμα τῆς διδασκαλίας τοῦ κ. Μ. Φιλήνια. Πρόκειται γιὰ τὴ λέξη ἀ ρ μ α ι ο λ ὀ ς, πὼ θέλει φιλή, γιὰτὶ παράγεται ἀπὸ τ' ἄρματα πὼν σημαίνουν ὅπλα, καὶ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὰρχαῖα ἄρματα, πὼ ἦτανε πολεμ. ἀμάξια, καὶ γράφεται μὲ ο καὶ ὄχι μὲ ω, γιὰτὶ, κατὰ τὸν κ. Φ., παράγεται ἀπὸ τὸ ἀρματολόγος.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γ α λ λ ί α.— Ὁ Ψυχάρης — ὁ μεγάλος Ψυχάρης, πὼ τὸνομάει, σὰν ἄλλοι Πέτροι, δειλιάζουμε τώρα τώρα νὰ τὸ μολογήσουμε οἱ μαθητὲς του — δημοσιεύει ἓνα καινούργιο φιλολογικὸ, δυστυχῶς γιὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα γαλλικὰ γραμμένο βιβλίο. Ὁ ἴδιος τὸνομάζει μυθιστοῦρα καὶ τὸ παρουσιάζει μὲ τὸν τίτλο «Ἀδερφὴ Ἀρσελμίνω» ὅμως κάτω ἀπὸ τὸ διάφανο μῦθο, εὐκόλα μπορεῖ κανεὶς νὰ ξεχωρίσει μερικὲς θύμησης ἰδιαίτερα ἀγαπητὲς στὴν πατρικὴ καρδιὰ τοῦ συγγραφέα πὼ, καθὼς ξέροντε, ἔχασε σιὸ γαλλικὸ μέτωπο καὶ τοὺς δυὸ του γιουὺς, τὸν Ἐρνέστο καὶ Μιχαὴλ Ψυχάρη. Τὸνέο ἔργο τοῦ Ψυχάρη παρουσιάζει ὅμως καὶ γενικότερο ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν ἀπορι τῆς ιστορίας τῶν γραμμάτων, γιὰτὶ μέσα σ' αὐτὸ περιγράφονται οἱ τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Ἐρνέστου Ρενάν πὼ ἦταν ὁ πεθερὸς τοῦ συγγραφέα. Ὁ Ψυχάρης παραστάθηκε σ' αὐτές, καὶ τὶς παρακολούθησε τρικνημισμένως ἀπὸ ἀγάπη καὶ πόνο. Μᾶς τὸν παρουσιάζει σὰν ἓνα Σωκράτη, ὅμως Σωκράτη ὀλιγόλογο,

στη Βρετανία, όπου πέρασε τις ύστερες αυτές ημέρες:

«Θά χρειαζότανε, λέει, τὸ ἔθος καὶ ἡ δύναμη ἐνὸς Πλάτωνα γιὰ νὰ περιγράψῃ κανένας, ὅπως τοῦ ἀξίζει, τὸ θάνατο τοῦ μεγάλου ἐρημνευτῆ.» Ὁ Ρενὰν ἦταν προετοιμασμένος γιὰ τὸ θάνατο καί, νοιώθοντάς τον νὰ ζυγώνει, τὸν καρτεροῦσε φιλοσοφικά. Σιωπηλός, βυθισμένος σὲ στοχασμούς, καρτερικὸς καὶ ἀπαρρόνεντος, μεταχειριζόταν ὅση δύναμη τοῦ ἔμενε ἀκόμα, γιὰ νὰ συμπληρώσει τὸ ἔργο του. Σὰ γύρισε σὲ Παρίσι, ἄρχισε ἡ ἀγωνία του, πὸν βάσταξε ὀχτὼ ἡμέρες.

Ὁ Ψυχάρης ἠμείλιξε καὶ φέλαξε μὲ εὐλάβεια μερικὰ ἀνίμωτα, πού ἄφισε ὁ φιλόσοφος σὲς τελευταῖες κρίσιμες στιγμὲς του, «Ὁ Μαυθὴς σὲ Σινά! εἶπε μιὰ φορὰ... Ἴδου πὼς ἔπρεπε νὰ μιλήσῃ!» Μιὰν ἄλλη φορὰ, μπροστὰ σ' ἕνα παράθυρο μὲ κλειστὰς μπερτιέδες, σὲ μιὰν ἀναλαμπὴ τῆς θύμησός του, φώναξε: «Ἀνοίξτε, ἀνοίξτε!... ὁ ἥλιος στὴν Ἀκρόπολι!... Ἀνοίξτε!...» «Tirez! tirez!... le soleil sur l'Acropole!.. Faites ça, mon cher Jean!...» — «Τὸ κάτω κάτω, δὲν ἔχω παράπονο ἀπὸ τὴν Τύχη. Ἦμουν ἕνας ἀπὸ τοὺς προνομιούχους σ' αὐτὸ τὸν κόσμον,» εἶπε μιὰν ἄλλη φορὰ. Καὶ μολαταῦτα ὁ φιλόσοφος δὲν ἐπίστευε σὲ καμμιά μεταφυσικὴ χίμαιρα: «Ἔξρω τίως σὰν πεθάνω, τίποτα δὲ θάπομεινε ἀπὸ μένα. Ἔξρω πὼς δὲ θά εἶμαι πιά τίποτα, τίποτα! Τίποτα!»

Πέθανε ὕστερα ἀπὸ εἰκοσιτέσσερες ὥρες. «Υστερα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους στωϊκοὺς—λέει ὁ Emile Henriot στὸν παρισινὸ «Χρόνον», ὅπου παίρνομε τὰ παραπάνω—δὲν γνωρίζομε τίποτα πὺδ οργινητικὸ ἀπ' αὐτὸν τὸ σοφὸ, πὸν κοιτάζει τὸ θάνατο νὰ ζυγώνει, δίχως νὰ κλείνει τὰ μάτια».

— Στὴ «Revue du Mois» ὁ Arnaud Denjoy δημοσιεύει τὸ ἐναρκτήριο μάθημα, πὸν ἔκανε ἀνεβαίνοντας στὴν «ἔδρα τῆς θεωρίας τῶν συναρτήσεων», σὲ Πανεπιστήμιο τῆς Οὐτρέχτης. Τὰ παρακάτω, ἀπὸ τὴν ὁμιλία του, μπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἀναγνώστες μας, γιὰτὶ ὁ καθηγητὴς δοκιμάζει νὰ ἰδρύσει μιὰ θεωρία κάπως πρωτότυπη γιὰ τὴν τέχνη:

«Τὸ ὥραϊο εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ βέβαιου. Νάνακαλύπτουμε τὸ δεύτερο, δοκιμάζοντας τὸ αἶσθημα τοῦ πρώτου, αὐτὸ θὰ πεῖ κατανοῆση τῆς εὐγλωτίας τῆς τέχνης. Ἡ ἱκανοποίησις τοῦ πνεύματος εἶναι τὸ τεκμήριον τῆς βεβαιότητος, καὶ ἡ διανοητικὴ στεροχώρια μᾶς ὑποδηλώνει τὴν πλάνη καὶ τὴν ἀβεβαιότητα. Ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἀποκάλυψη αὐτῆς τῆς ταυτότητος τοῦ ὥραϊου καὶ τοῦ βέβαιου, ἐργάζονται ἀκούραστα τόσα πνεύματα, ἐπινοοῦν, ἀνακαλύπτουν.»

«Ὁ σκοπὸς τῶν μαθηματικῶν εἶναι ἡ εὐαρίστησις ἐκείνων πὸν τὰ καταλαβαίνουν» καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ βέβαιον καὶ ἡ ἀποδοτικὴ ἀσχολία τοῦ πνεύματος. Σὲ μιὰ τέτοια ἱκανοποίησις βροίκεται ἡ πρώτη ἀρχή, καὶ αὐτὴ εἶναι ὁ πρώτος ὅρος καὶ ὁ σκοπὸς κάθε γνώσης, ἡ πηγὴ, τὸ μέσο καὶ τὸ ἐλατήριο γιὰ τὴν πρόοδόν της.

«Τὶς ἀναλογίαις πὸν νομίζω πὼς ξεχωρίζω μεταξὺ τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, δὲ θὰ μπορούσε

βέβαια νὰ παρακολουθήσει κανεὶς πέρα ἀπὸ τὴν πρώτη φάση, τὴ φάση τῆς εὐρεσης. Ὅμως ἡ γένεσις τῆς ἰδέας ἴσασιν τὴν ἐκκόλασίν της, ὁ τρόπος καὶ οἱ συνθήκες τοῦ ἐρχομοῦ της φαίνεται νὰ μοιάζουν σ' ὅλων τῶν εἰδῶν τὶς πνευματικὰς ἐργασίας. Κατόπι οἱ δρόμοι τοὺς χωρίζονται. Τὸ καθαντὸ ἔργο τοῦ ἐφευρέτη περνάει σὲ τεχνικὸ μέρος: τῆς ἐπιστήμης ὁ δρόμος, τῆς τέχνης ἕνα περιορισμένον, ἐλάχιστον, ἢ καὶ μηδενικὸ μέρος. Πράγματι, ἡ αἰσθητικὴ τῆς ἐπιστήμης εἶναι κοινὴ γιὰ ὅλους, τῆς τέχνης διαφορτικὴ καὶ προσωπικὴ»

Ζητοῦμε τὴ βοήθεια τῶν εἰδικῶν, παρακαλοῦμε τὸν κ. X St. ich νὰ μᾶς πεῖ τὴ γνώμην του. Ἐμεῖς μιὰ ὁμοιότητα βλέπομε: πὼς ὅπως ἡ μεγάλη χαρὰ τοῦ ἀγνοῦ καλλιτέχνη εἶναι στὴν τέχνην του, ἔτσι καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ἐπιστήμονα στὴν ἐπιστήμην του, πάνω ἀπὸ κάθε σκοπὸ καὶ ὠφελιμότητα: πὼς καὶ οἱ δύο τοὺς εἶναι ἄδολοι μελετητὲς τοῦ κόσμου. Ὅμως ἀμέσως οἱ δρόμοι τοὺς χωρίζονται. Ὁ ἕνας οὐστηματοποιεῖ καὶ ὁ ἄλλος ζωγραφίζει καὶ τραγουδεῖ. Ὡστόσο θαρροῦμε πὼς κάθε ἀνακάλυψις μιᾶς ἀλήθειας γεννιέται ἀπὸ μιὰ ἔμπνευση ὅμοια μὲ τοῦ καλλιτέχνη ὁ σοφὸς μαρτυρεῖ, πρὶν νὰ βάλει σ' ἐνέργειαν τὴ λογικὴ μηχανή. Καὶ αὐτὸ πιστεύομε πὼς θὰ ἐννοεῖ ὁ σοφὸς μαθηματικὸς. Ἡ «αἰσθητικὴ τῆς ἐπιστήμης» ὅμως εἶναι καὶ πὸν δὲν μπορούμε νὰ τὸ σκεφτοῦμε ἴσασιν τὴν ἀρχήν.

— «Voyages d'un Sédentaire» ὀνομάζεται τὸ βιβλίον πὸν δημοσίευσεν τελευταῖα σὲ Παρίσι ὁ Francis de Miomandre: Τὰ ταξίδια ἐνὸς ἀταξίδευτον, θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ ποῦμε ἑλληνικά. Ὁ συγγραφέας ταξιδεύει τὸν κόσμον μένοντας μὲσα σὲ Παρίσι, καὶ φιλοσοφεῖ βαθεῖα παίζοντας μὲ τὶς πὺδ σοβαρὰς ἰδέαις καὶ παραϊωτίας τες κάθε φορὰ μὲ μιὰ εἰρωνείαν ἢ ἕνα χαμόγελο. Δὲ θυμόμαστε ποῖος φιλόσοφος ἔχει πεῖ πὼς γιὰ ἕνα πὸν βλέπει βαθιὰ, δὲ χρειάζεται ἡμελέτη τῆς ἱστορίας γιὰ νὰ νοιώσει τὴ ζωὴ. Ὅμοια θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς πὼς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ταξιδέψῃ κανένας γιὰ νὰ νοιώσει τὸν κόσμον, φτάνει νὰ μπορεῖ νὰ προσέχει σ' ὅσα βλέπει κάθε μέρα τριγύρω του. Πρᾶμα πολὺ δύσκολον. Τόσο ἡ συνήθεια ἐχτρεύεται τὴν προσοχή!

— Δὲν πρέπει νὰ εἴμαστε ἀσθητοὶ ὅταν κανένας ἀπὸ μᾶς μᾶς λέει τίποτα κοινὸ καὶ τριμμένο. Μῆτε νὰ μᾶς κεραυνώσῃ οἱ φανεροὶ καὶ οἱ κρυφοὶ κριτικοὶ γιὰτὶ δὲν μπορούμε νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ μαρτυρεῖ μὲσα σὲ τοὺς οἴχους μᾶς ἢ σὲ τὰ πεζύματα. Αὐτὰ συμβαίνουν καὶ σὲ τοὺς Παρισίους.

Ὁ Pierre Anselme Champgeur δημοσίευσεν «σκόρπιους στοχασμοὺς γιὰ τὶς Γυναῖκες καὶ τὸν Ἔρωτα» μὲ τὸν τίτλον: «Ce qu'elles ne disent pas». Δὲν τὸ εἶδαμε τὸ βιβλίον, ὅμως ἀπὸ τὰ λίγα δείγματα πὸν ἔχομε μὲρὸς σὲ τὰ μάτια μᾶς καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός πὼς εἶναι σκόρπιος στοχασμὸς καὶ μάλιστα γιὰ τὶς γυναῖκες καὶ τὸν ἔρωτα, θαρροῦμε πὼς δὲν ἔχομε ἄδικο γιὰ ὅσα λέμε παραπάνω.

Ἴδου μερικοὶ:

«Πόση ἀνακούφιση εἶναι καμιά φορὰ γιὰ τὸν ἄντρα, νὰ σκέπτεται γιὰ μιὰ γυναῖκα: «Μοῦ φαίνεται πὼς τελοσπάντων δὲν τὴν ἀγαπᾷ πιά.»

Οἱ ἐρωτευμένοι ὀργίζονται καμιά φορὰ γιὰ τὰ ἐμπόδια πὸν τοὺς χωρίζουν, καὶ δίχως αὐτὰ δὲ

δ'αγαπιόντουσαν.»

«Υπάρχουν άνθρωποι πούναυ ακόμα πιδ ζηλότυποι από τούς συζύγους για τή συζυγική πίστη: είναι οί άγαπητικοί.»

Κιλ. κιλ...

— Κι' άλλο βιβλίο: «La Tour d'ivoire», τού Pierre Agüétant, με τὸ ἴδιο θέμα. Ὁ συγγραφέας σημειώνει τις ἐντυπώσεις του και τούς στοχασμούς του για τις γυναίκες, τὸν ἔρωτα και τὴν καρδιά:

«Ἡ γυναίκα λέει ψέματα κλαίοντας, ὁ ἄντρας γελώντας...»

Ἡ κι' ἀντιστρόφως, προσθέτουμε, για νάμαστε μέσα.

— Στὸ τεύχος τῆς 16 Ἰουνίου τῶ «Mercure de France» δημοσιεύονται δύο ποιήματα, ὅπως τὰ δ-νομάζει, τῶ Paul Claudel για τὸ Βερλαίν. Τὸ ἕνα ἐπιγράφεται «Le faible Verlain» και τὸ ἄλλο «Lirreductible». Εἶναι γραμμένα και τὰ δύο σὲ στίχους μακροὺς ἀπὸ 16 ἴσαμε 28 συλλαβῶν κι' ὁμοιοκατάλητους· ὁμολογοῦμε διαι και τὸ μακρὸς τῶν στίχων και τὸ μεγαλύτερο μακρὸς τῶν περιόδων πού καμιά φορὰ περιλαβαίνουν κι' ἐφτά τέτοιους στίχους, μὰ και τὸ περιεχόμενο δὲ μᾶς δίνουν τὴν ἐντύπωση ποιήματος. Θαρροῦμε πὼς μιὰ καλογραμμένη πρόζα, ὅπως δὲ ξέρουν ἀσύνγκριτα νὰ τὴν γράφουν οί Γάλλοι, με τὸ ἴδιο περιεχόμενο θὰ πετύχαινε πολὺ καλύτερα τὸ σκοπὸ τους. Δὲν ἔχουμε καμὴν ἀξίωση πὼς ὅτι γράφουμε στὰ πρόχειρα σὺτὰ σημειώματα εἶναι ἀπόλυτη ἀλήθεια, ἀκόμα λιγότερο σὺν πρόκειται για τὴν ποίηση σὲ ξένη γλῶσσά πὼς βέβαια δὲν περιφαινούμαστε πὼς τὴν αἰστανμαστε σὰ νὰ ἦτανε δική μας. Τολμοῦμε ὅμως νὰ πούμε πὼς αὐτὰ τὰ δύο ποιήματα τῶ P. Claudel δὲν ἀνήκουν σὲ κείνο πὼς εἶναι για μᾶς ποίηση και πὼς ἔχει εὐνορα ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὴν ἀρλούμπια κι' ἀπὸ τ' ἄλλο τὴν πεζολογία.

Στίχοι σὺν τούς παρακάτω δὲν εἶναι για μᾶς ἀρκετὰ ποιητικοί. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος ὡς πρόζα δὲ μᾶς πληροφοροῦν ἀρκετὰ και προὑποθέτουν πὼς ἔκείνος πὼς τούς διαβάσει, ξέρει ὅλες τις λεπτομέρειες τῆς ζωῆς τῶ Βερλαίν, πὼς δὲν τὸ νομίζουμε προσὸν για τὰ ἔργα τῆς Τέχνης. Κι' εἶναι οί περισσότεροι κέτοιοι:

Le prix Archon — Desperousses n'est pas pour lui, ni le regad de M.de Montyon qui tous décorés de la Légion d'honneur.

L'argent on n'en a pas trop pour Messieurs les professeurs, Qui plus tard feront des cours et qui sont tous décorés de la Légion d'honneur.

Ὁ δάσκαλος συνήθισε στὴν ἐξουσία. Σήμερις ὅμως ἀλλάξανε τὰ πράματα· ἡ ἐξουσία πάει νὰ τοῦ ξεγλυποτοῖται ἀπὸ τὸ χέρι· ἅμα ἐσὸν τῶ κάμης παραχώρηση, θὰ νομίση πὼς ἔχεις τὴν ἀνάγκη του, λοιπὸν πὼς ἡ ἐδγενεία του και πάλι ἐξουσιάζει. Για τοῦτο θαρρῶ, ἡ μισή γλῶσσα δὲ θὰ ριζώσει ποτέ τῆς.

Ψυχάρης

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Ἐβγήκε τὸ δεύτερο τεύχος τῶ σοσιαλιστικοῦ περιοδικῶ «ΓΡΑΚΧΟΣ».

— ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΙΛΛΑΝΤ: «Ἡ Μάχη τῶ «Βατερλώ» και «Ἄνυ φίλου», δύο διηγήματα μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν κ. Α. Κοκοῦλα. Με πρόλογο τῶ μεταφραστῆ και εἰκόνα τῶ συγγραφέα. Ἐκδότης Γ. Ι. Βασιλείου. Τιμὴ 1,75.

Δυστυχῶς ὁ μεταφραστῆς ἀναγκάζεται, για ἐκδοτικούς βέβαια λόγους, νὰ κάνει πολλές ὑποχώρησες στὴν πρόληψη. Και οί ὑποχώρησες αὐτὲς δὲ γίνονται στὶς λέξεις, πὼς τὸ πρῶμα δὲν ἔχει πολλή σημασία, μόνο και στὸ πνεῦμα τῆς γλώσσας, τὴ σύνταξη. Κι' ἔτσι γίνεται μιὰ γλῶσσα ἀνταισιθητική και πολλές φορὲς δυσνόητη. Ἀπαντοῦμε πάρα πολλές φράσες σὺν κι' αὐτὲς πὼς πᾶναι προχέρισα:

«...Τὰ βλέμματὰ του ὅμως παρακολουθοῦσαν τὸ βιαστικά ἀπομακρονόμενο νέο κορίτσι...», «στὴν ἰσπερὴ πλευρὰ τῶ δρόμου...», «τρέπον τινά», «μιὰ καλή μισή ὥρα», «ἐμφαντική περιφρόνηση», «ὁ ευντυχισμένος ἐραστῆς ἔβλεπε κι' ὅλας με τὴ φαντασία του πὼς ὁμορφη και λεπτή θᾶτανε, γυρίζοντας τὸ μεσημέρι (τὸ ὑποκείμενο εἶναι ὁ ἐραστῆς) ἀπὸ τὴ δουλειὰ του και ρωτιώντας τῆ: Μπέτυ κιλ.» κιλ.

— Κυκλοφόρησε τὸ πρῶτο τεύχος τῶ νέου μηνιαίου λογοτεχνικοῦ περιοδικῶ «Θρύλος» τῶ κ. Ἀγγέλου Ταγγαράκη, με συνεργασία τῶν κ. κ. Ν. Νικολαΐδη, Ἄλκη Θρύλου, Α. Βαρθαγιάννη, Κλ. Παράσχογ, Ρωμ. Φιλῶρα, Γερ. Σπαταλά, Α. Κοκοῦλα, Αἴμ. Ριάδη κλπ.

— Ἀπὸ τὴ σειρά τῶν ἐκδόσεων τῶ «Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ἑλλάδος» βγήκανε δύο μικρὰ τεύχη. Τὸ ἕνα εἶναι «Αἱ Ἀρχαί και τὸ Πρόγραμμα, ψηφισθὲν εἰς τὸ Α' Σοσ. Συνέδριον τῶ Νοεμβρίου 1918, μετ' ἐπιλόγων», και πουλιέται 30 λεπτά, — τὸ ἄλλο «Βιβλιόριον Μέλους», πὼς περιέχει: «Δελτίον ταμπλητης, Καταστατικὸν» και δελτία «μηνιαίων καταβολῶν»: τιμὴ μιὰ δραχμή.

ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΟΥ: «Αἱ εἰς τὴν χειρουργικήν τοῦ πολέμου ὀφειλόμεναί πρόοδοι τῆς συγχρόνου χειρουργικῆς». Εἶναι ὁ ἐναετήριος λόγος τῶ νέου καθηγητῆ τῆς Χειρουργικῆς Παθολογίας, πὼς ἐκτρανήθηκε στὴ μεγάλη αἰθουσα τῆς Λοικμῆς Σχολῆς: στὶς 29 τῶ Μᾶη 1919.

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Εἰδοποιεῖ τούς κ.κ. ἰδιωκτῆτας τῆς πόλεως Ἀθηνῶν και τῶν προαστειῶν Κηφισσίας και Ἀμαρουσίου ἵνα προσέλθωσι και πληρώσωσι εἰς τὸ Ταμεῖον τῶ Δήμου τὸ τυχὸν ὀφειλόμενον παρ' αὐτῶν ἀντίτιμον ὑδατος ἐκ παρρωχημένων χρήσεων, ὡς και τὸ τῶ τρέχοντος ἔτους πρὸς ἀποφυγὴν τῶν νομῶν συνεπειῶν.

Ἐν Ἀθήνας τῆ 15 Ἰουνίου 1919.

Ὁ Δήμαρχος
(Ν. Σ.) ΣΠ. ΠΑΤΣΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Κ. Μας είναι τρομερή δύσκολο αυτό. Αν είτανε να γράζουμε όσα μας στέλνονται για δημοσίευση και δεν έγκρίνονται, θάπρεπε να έχουμε ξεχωριστό υπάλληλο γι' αυτή τη δουλειά. Το καλύτερο και φυσικότερο είναι, να κρατούν αντίγραφο όσοι μας στέλνουνε στίχους ή πεζά. — κ. Ήροιαδάδη. Δεν έχεις δίκιο. Ο Φιλήτας; δε λιβανίζει κανένα. Απλοστάτα, έγινε κι αυτός μιχτός. — Σ' ένα συνδρομητή της Διαπλάσης. Μην τον πιστεύετε τον κ. Ξενοπούλο. Η φράση της Νεοελ. έπιθεώρησης είναι ακριβώς αυτή. «Είς τον «Νουμάν» έδημοσιεύθη εν άξιοσημείωτον άλλ' εν πολλοίς άδικον κριτικόν άρθρον του κ. Παρορίτου. Ο κ. Ξ έφραγε τή μισή φράση και σ' έδωκε τόν ήόλοιοπο. Καί τόν άρθρον του κ. Καμπάνη που σ' έδημοσίεψε ένα κομμάτι τελειώνει με τήν είνή νά μήν είτανε αναγκασμένος ό κ. Ξ. από τή βιοπάλη νά γράφει τόσα πολλά. Γιατί σ' έτόκρωπε κι αυτό; —

κ. Γιάννη Ν. Χατζ. Σμύρνη. Θά δημοσιέψουμε ένα ή δυό. Το σεμνό σου γράμμα δείχνει πως καταλαβαίνεις τί άρτα, στο είναι τό ιδανικό τής Τέχνης. και σου προλέγουμε πως. αν έξοκολουθήσεις, έτσι κάτι θά κίνης. κ. Αλ. Κ. Λαοκ. Καλό είναι με τό βράσκουμε πολύ μεγάλο σχετική με τό περιεχόμενό του. Στείλε μας τίποτα πιο μικρά και σφιχτοδεμένα.

κ. Σκ. Παρ. Ο στρατιωτικός δεν μπορεί νά δημοσιεύει τίποτα. Ο πολιτικός υπάλληλος θαρρούμε πως μπορεί, φυσικά μόνο καθαρά φιλολογικά. — κ. Γασ. Αγ. θά δημοσιευτεί. κ. Β. Γ. Β. Τήν ενθάρρυνση στή δίνουμε γιατί σου πρέπει. Αν έπιμείνεις θά γράφεις καλά. Όσα μας έστειλες όμως κάτι τού; λείπει, στο τεχνικό μέρος, και λέμε νά μή δημοσιευτούν. — κ. Μ. Χρ. Όσο π' έχεις και καλύτερα, όμως όχι ακόμα όπως τά θέλουμε. — κ. Α. Α. Ξερφ. Μας τό λένε κι' άλλοι αυτό, όμως δεν έχουνε δίκαιο. Η γαλλική και ή γερμανική και ή Άγγλική στιχουργική είναι έντελώς διαφορετικές από τήν Έλληνική που μοιάζει περισσότερο με τήν Ιταλική και Ισπανική. Διάβασε τί λέει ό Κάλβος για τήν έλληνική έντεκασύλλαβο. Έντεκασύλλαβος με τονισμένη πέμπτη συλλαβή και άτονη έκτη είναι άδύνατος' κι' άλλοι, κι' άλλοι. — κ. Π. Κ. Καν. Άλλος είναι ό Κ. Ν. Κ. Το σονέτο σου θά δημοσιευτεί. Γι' αυτά όμως που γράφεις δεν έχεις δίκιο, γιατί αυτό; που σου άπάντησε έχει διαρρήσει αυτούς που άδιαίτητες και άλλους στο πρωτότυπο. Του σονέτου σου οι στίχοι είναι σωστοί. Θά είταν τέλειο, αν δεν είχε ό στίχος δυό συλλαβές πάρα πάνω από τούς άλλους, που κι' αυτό όμως δεν είναι. — κ. Ακ. Κερ. Στείλε μας τίποτα άλλα. Για τόν Ξ. είπαμε πολλά πιά, ό άλλος, δεν άξίζει νά μ'ίνεται λόγος. — κ. Ανθ. Φι. ακόμα δεν είμαστε έντελώς ευχαριστημένοι, μά πιστεύουμε πως γρήγορα θά γράφεις καλύτερα. — κ. Σ Γκ. θέλει πιο πολύ δουλειά ό στίχος. Έχεις μερικές χαρμωδιές πολύ χτυπητές. Το θέμα σου όμως πολύ ώραιο. — κ. Σύντοσοφ. Είναι τόσο άνήθικο τό φέροσμο του που δεν άξίζει άπάντηση. Άλλως νε, καθώς είναι γνωστό, Γ. Ζέικος και Αχ. Χατζημιγάλης και Μιχ. Χατζημάκος είναι ψευδώνυμα που τά μεταχειρίζεται συχνά, οσες φορές θέλει νά κρυφτεί κούτοπόνηρα ή νά δείξει πως δεν είναι «Καπετάν Έρας» του Σοσιαλισμού, μά πως έχει τάχα κι όπαδούς, έστο και μισθοφόρος. — κ. Μικρό. Το επίγραμμα σου στους «Νεοέλληνες», αν και φτωχό στή ρίμα, τό δημοσιεύουμε δώ :

Νά, και οι νεοέλληνες με τό μονόκλ στο μάτι !

Η μόδα τούς έστράβωσε όλους άπ' τ'όνα μάτι !

— κ. Α. Γ. Σ' ευχαριστούμε για τό καλό σου γράμμα. Το επίγραμμα του δεύτερου Ί. σκοτεινό κάπως. Δεν τό παραδέχεται ; — κ. Μ. Καλ. Δημοσιεύουμε τό γράμμα. Περιτό νά ξανατυπωθεί τό ποίημα. Όσο για τό «Γεροντικό Έρωτα» του Faguet, νά πεις στη δ. Βερ. Βερ. πως ή Συνομοσπονδία του «Νουμά», που κατά πλειονοψηφία αποτελείται από γέροντες και μισοτρίβους, άγρίεψε και δε θέλει νάν τό τυπώσει. Άς μας στείλει λοιπόν τίποτ' άλλο, νεανικότερο.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ο «Νουμάς», θέλοντας νά πληρώσει μιá σπουδαία έλλειψη στον τόπο μας, αποφάσισε νά τυπώσει μιá συλλογή από καινούρια ποιήματα, γραμμένα έπιτηδες για παιδιά ήλικίας από έξη έως δέκα χρονών.

Γι αυτόν τό σκοπό προκηρύσσει ποιητικό διαγωνισμό και προσκαλεί όσους θέλουν νά λάβουν μέρος σ' αυτόν νά στείλουν τά έργα των στα γραφεία του, Σοφοκλέους 3, έως στις 31 τ' Αύγουστου του χρόνου τούτου.

Οι όροι του διαγωνισμού είναι οι ακόλουθοι :

1) Η συλλογή θ' αποτελεστεί από 50 ποιήματα, και τόσα θά βραβευτούν, άδιάφορο αν είναι ένός ή περισσοτέρων ποιητών. Γίνονται δεκτές συλλογές, άλλα και ξεχωριστά ποιήματα. Το βραβείο θά δίνεται για κάθε ποίημα ξεχωριστά και θά είναι δραχμές είκοσι για τό καθένα.

2) Τα ποιήματα πρέπει νά είναι άπλά και όσο μπορεί πιο σύντομα. Νά μήν έχει τό καθένα περισσότερους από 20 στίχους και οι στίχοι νά μήν είναι μεγαλύτεροι άπς έντεκασύλλαβοι. Τα θέματα θά παρθούν από τήν καθημερινή ζωή των παιδών, τά νοήματα πρέπει νά είναι άπλά και παιδικά και στενά δεμένα με τή μορφή και ή γλώσσα καθαλή δημοτική, ή γλώσσα του σπιτιού, άπλή και δίχως ιδιοτισμούς. Οι φράσεις σύντομες και με άβιαστη σύνταξη. Με κάθε στροφή νά τελειώνει και κάποιο άκέραιο νόημα.

3) Τα ποιήματα που θά σταλούν πρέπει νά μήν έχουν δημοσιευτεί.

4) Τα χειρόγραφα καθαρογραμμένα πάνω στή μιάν ύψη μόνο του χαρτιού και ύπογραμμένα τό και θ έ ν α με κάποιο, όχι γνωστό, ψευδώνυμο ή άλλο διακριτικό σημάδι, θά συνοδεύονται μ' έναν κλειστό φάκελλο που θά γράφει άπ' έξω τό ψευδώνυμο ή διακριτικό σημάδι του ποιήματος και θά περιέχει τ'όνομα και τήν άκριβή διεύθυνση του ποιητή μαζί με τή δήλωσή του πως θέλει νά ήπογραφεί τό ποίημα αν βραβευτεί και τυπωθεί. Θ' άνοιχτούν μόνο οι φάκελλοι εκείνων που θά βραβευτούν. Κανένα χειρόγραφο δεν θά επιστραφεί.

5) Τήν κριτική έπιτροπή θ' αποτελέσουν οι κ. κ. Α. Δάνος, Κ. Καρθαίος, Κ. Παρορίτης, Δ. Ταγκόπουλος και Α. Τρανός. Γραμματέας τής Έπιτροπής και εισηγητής του διαγωνισμού ό Ρήγας Γκόλφης και σ' αυτόν πρέπει νά στέλνονται οι φάκελλοι με τά ποιήματα. Η κρίση τής έπιτροπής θά διαβαστεί σε δημόσια αίθουσα και θά δημοσιευτεί στο «Νουμά».

β) Όσα ποιήματα βραβευτούν θά γίνουν άποκλειστικό χτήμα τής Έκδοτικής Έταιρείας «Γύπος» που θά τά εκδώσει όλα μαζί σε βιβλίο, χωρίς κανένα άλλο δικαίωμα του ποιητή, εκτός από τό βραβείο. Θ' άκολουθήσει και μουσικός και ζωγραφικός διαγωνισμός για νά συντεθούν εικόνες και μουσική για μερικά άπ' τά ποιήματα που θά βραβευτούν.

Ο «ΝΟΥΜΑΣ»,
πουλιέται σ' όλα τά βιβλιοπωλεία και τά κώσκια. Όσοι θέλουν περασμένα φύλλα νά τά ζητούν στα γραφεία του „ΤΥΠΟΥ“, Σοφοκλέους 3.